

Brüssel, 29.1.2025
COM(2025) 30 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE,
NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING
REGIOONIDE KOMITEELE**

ELi konkurentsivõime kompass

ELi konkurentsivõime kompass

Euroopa majandus on mitmest aspektist tugev, kuid selleks, et taastada konkurentsivõime ja kindlustada jõukus, tuleb kohe tegutsema hakata. ELil on olemas kõik vajalik, et olla tuleviku maailmamajanduse esirinnas: andekas ja oskustega tööjõud, ulatuslik erakapital, tervet maailmajagu kattev ühtne turg, stabiilne ja prognoositav õiguskeskkond, õigusriik ja ainulaadne sotsiaalne turumajandus. Viimastel aastatel on Euroopa näidanud üles märkimisväärt suutlikkust reageerida järjestikustele kriisidele. EL on pidanud vastu pandeemia ja Venemaa energiašantaži põhjustatud energiašokile. Ta on teinud käegakatsutavaid edusamme digi- ja rohepöörde vallas ning võtnud taastumise toetamiseks ja majanduskasvu suurendamiseks kasutusele uusi poliitikameetmeid ja rahastamisvahendeid.

EL peab hakkama kiiresti tegelema pikaajaliste tõkete ja struktuursete puudustega, mis teda tagasi hoiavad. Viimase kahe aastakümne jooksul ei ole Euroopa teiste suuremate majandustega sammu pidanud, sest tootlikkuse kasvu lõhet ei ole suudetud ületada. EL on kõrgtehnoloogia vallas USAst maha jäänud, samal ajal kui Hiina on teinud paljudes sektorites arenguhüppe ning saavutamas teatavates uutes majanduskasvu valdkondades juhtpositsiooni. Euroopa mahajäämuse algpõhjus on innovatsiooni puudumine. Ta ei ole suutnud muuta ideid uuteks turustatavateks tehnoloogiateks ega lõimida neid tehnoloogiaid oma tööstusbaasi. Samal ajal pärivad riikidesisesed piirangud Euroopa ettevõtete konkurentsivõimust. Ettevõtteid rõhuvad kõrged energiahinnad ja suur regulatiivne koormus. Samuti seisavad nad silmitsi üha ebavõrdsemate ülemaailmsete tingimustega, sest välismaal kasutatakse laialdaselt tööstussubsidiume. Euroopa sõltub üha enam ka strateegilistest sisenditest ja väga kontsentreerunud tarneahelatest.

Selleks et kaitsta ELi tulevikku majandusjõu, investeerimissuhtkoha ja tootmiskeskusena, peab Euroopa reageerima kiiresti ja otsusekindlalt.

Euroopa jaoks ei ole kaalul mitte ainult majanduskasv, vaid kogu toimimismudeli tulevik. Kui Euroopa ei suurenda oma tootlikkust, võib ta majanduskasv takerduda, mille tagajärjel vähenevad töötajate sissetulek, ebasoodsas olukorras olevate inimeste heaolu ja kõikide võimalused. Euroopa vastas on maailm, kus on käimas suurriikide võimuvõitlus, konkurents tehnoloogilise ülemvõimu pärast ja võidujooks selle nimel, kes saavutab kontrolli ressursside üle. Selles maailmas ei saa teineteisest lahutada Euroopa konkurentsivõimet ja väärtusi, mille eest ta seisab.

Euroopa vabadus, julgeolek ja autonoomia sõltuvad rohkem kui kunagi varem innovatsiooni-, konkurentsi- ja kasvuvõimest. Just nendele toetub ELi tehnoloogilise ja energiasüsteemi ümberkujundamise rahastamine ja need tagavad Euroopa eripärase sotsiaalse mudeli kestlikkuse. Samuti annavad need Euroopale vahendid, millega tagada kogu maailmajao julgeolek ja etendada maailma mastaabis välisasjades suurt rolli. Ülimalt oluline on luua tingimused, mis võimaldaksid ettevõtetel jõudsalt areneda ja tagaksid kõigile võrdsed võimalused edu saavutada. Koos konkurentsivõime ja tootlikkuse suurendamisega tuleb võimestada ka inimesi. Puhas majandus on võimas tõukejõud, mis muudab Euroopa konkurentsivõimelisemaks. EL peab tagama kestliku jõukuse ja konkurentsivõime, säilitades samal ajal oma ainulaadse sotsiaalse turumajanduse, viies edukalt ellu rohe- ja digipöörde ning kaitstes oma suveräänsust, majanduslikku julgeolekut ja ülemaailmset mõju. Mario Draghi on hoiatanud, et kui Euroopa lepib järkjärgulise juhitud majanduslangusega, mõistab ta enda „aeglasesse agooniasse“.

2024. aasta veebruaris kiitsid Euroopa ettevõtjate ja ametiühingute esindajad heaks Antwerpeni deklaratsiooni tööstuskokkuleppe kohta. **Letta aruandes** ⁽¹⁾ hoiatati, et Euroopa peab oma ühtset turgu palju rohkem hoovana kasutama või muidu kaotab ta maailmas suurjõudude konkurentsist oma positsiooni. Deindustrialiseerimise ja majandusraskuste oht oli liikmesriikides avaliku arutelu keskpunktis ka enne Euroopa Parlamendi valimisi. Tuginedes Euroopa Ülemkogu strateegilisele tegevuskavale, võtsid ELi juhid vastu Budapesti deklaratsiooni Euroopa konkurentsivõime kokkuleppe kohta.

Komisjoni presidendi von der Leyeni palvel koostatud **Draghi aruandes** ⁽²⁾ on Euroopa probleeme kriitiliselt analüüsitud. Aruandes hoiatatakse, et mitmele seni majanduskasvu toetanud tegurile ei saa Euroopa enam loota. Nende tegurite hulgas on suur välisnõudlus, mille on tinginud avatud ülemaailmne kaubandussüsteem, juurdepääs odavale ja rikkalikule fossiilkütustel põhinevale energiale ning nn rahudividend, mida pakkus suhtelise geopoliitilise stabiilsuse periood, mis võimaldas ELi liikmesriikidel kulutada vahendeid muudele prioriteetidele. Euroopa on kaotamas oma majanduskasvu mootoreid just nüüd, mil ta seisab silmitsi tohutute investeerimisvajadustega, et moderniseerida majandust, rahastada rohe- ja digipööret ning tagada julgeolek. Draghi aruandes on antud selge hinnang ja konkreetset soovitusi, kuidas Euroopa areng uuele teele suunata. **On aeg tegutseda.**

Uuel komisjonil on presidendi poliitilistel suunistel põhinev ambitsioonikas poliitiline mandaat olla majanduskasvu ja investeringute komisjon. Selle ametiaja a ja o on konkurentsivõime. **Käesolevas teatises esitatakse kompass, millest juhinduda järgmise viie aasta jooksul tehtavas töös, ning loetletakse prioriteetsed meetmed, mille abil taastada Euroopa majanduse dünaamilisus.**

Uus konkurentsivõime mudel, mille aluseks on innovatsioonil põhinev tootlikkus

Draghi aruandest nähtub, et innovatsioon peab Euroopa uueks muutmisel olema kesksel kohal ning samal ajal tuleb kõrvaldada muud majanduskasvu pidurdavad piirangud. Euroopa tööstusstruktuur on muutunud staatiliseks, selles domineerivad traditsioonilised sektorid, kus teadusuuringutele ja innovatsioonile kulutatakse vähem raha kui USA tehnoloogiapõhistes sektorites ning kus ainult üksikud idufirmad suudavad uute murranguliste tehnoloogiate abil saavutada kriitilise massi ⁽³⁾. Kuna rahvaarv on vähenemas, ei saa Euroopa tulevase majanduskasvu hoogustamiseks loota tööjõusisendi suurenemisele. Seetõttu tuleb elavdada tootlikkust, pürgides innovatsiooni eesliinile ja investeerides oskustesse, mitte seades palgapiiranguid.

Samal ajal peab Euroopa pistma rinda muude teguritega, mis võivad tema konkurentsivõimet pidurdada. Üleminek väheste süsinikuheitega majandusele peab olema konkurentsivõimeline ja tehnoloogianeutraalne ning üleminek puhtamatele energiaallikatele peab vähendama energiakulusid ja hinnavolatiilsust. ELi õigusnormid peavad olema proportsionaalsed. Samuti peab EL tagama oma tööstusliku kohaloleku peamistes tehnoloogiasektorites ning leevendama sõltuvusest tulenevaid julgeoleku- ja kerkusriske

⁽¹⁾ <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>

⁽²⁾ https://commission.europa.eu/topics/strengthening-european-competitiveness/eu-competitiveness-looking-ahead_en

⁽³⁾ Euroopa Komisjon (2025), ühtse turu ja konkurentsivõime aruanne. Erinevus ELi ja USA SKPs elaniku kohta on ligi kahe kolmandiku ulatuses tingitud just sellest.

– vastasel juhul varjutab geopoliitiline ebakindlus ELi ettevõtete väljavaateid ja pärsib investeringuid.

Kompassi ülesanne on toetada Euroopa tugevaid külgi, kasutada ära tema ressursse ning kõrvaldada Euroopa ja liikmesriikide tasandi tõkked.

Euroopa peab olema koht, kus kliimaneutraalsuse poole pürgides leiutatakse, toodetakse ja turustatakse tuleviku tehnoloogiaid, teenuseid ja puhtaid tooteid. See peab olema Euroopa, mis on koduks tipptasemel teadusinnovatsioonile. Mis hoiab ja tõmbab ligi maailma parimaid talente ning pakub kõigile kvaliteetseid töökohti. Kus piirkondade ülespoole suunatud lähenemine tugevdab Euroopa ühtsust ja positsiooni maailmas. Mis on juhtiv ülemaailmsete investeringute sihtkoht, kus hinnatakse riskide võtmist ja ettevõtlust.

Konkurentsivõime kompass

Konkurentsivõime kompassis seatakse konkurentsivõime üheks ELi peamiseks tegevuspõhimõtteks.

Kompassil on kaks laiemat eesmärki. Esiteks teha kindlaks poliitikamuudatused, mida on vaja, et Euroopa suudaks tempot kiirendada. Mõnes valdkonnas tuleb ajakohastada olemasolevat poliitikat, teistes on uute oludega kohanemiseks vaja teha radikaalseid muudatusi. Teiseks tuleb töötada välja uued koostööviisid, et suurendada otsuste tegemise kiirust ja kvaliteeti, lihtsustada raamistikke ja norme ning kaotada killustatus. EL suudab teiste suurte majandusjõududega konkureerida ainult juhul, kui liit ja liikmesriigid juhivad oma poliitikas samadest eesmärkidest ja toetavad üksteist. Kuna paljud peamised hoovad alates maksustamisest ja lõpetades tööturgude ja tööstuspoliitikaga on suures osas või osaliselt ELi liikmesriikide kätes, moodustavad selle üldise strateegia olulise osa koordineeritud riiklikud reformid ja investeringud.

Draghi aruandes on nimetatud **kolme hädavajalikku tegevusvaldkonda, mis võimaldavad konkurentsivõimet kasvatada**. Kompassis ongi esitatud lähenemisviis, kuidas need hädavajalikud sammud lähiaastatel teoks teha, ja valik sellekohaseid juhtalgatusi:

- innovatsioonilõhe kaotamine;
- ühine süsinikuheite vähendamise ja konkurentsivõime tegevuskava;
- liigse sõltuvuse vähendamine ja julgeoleku suurendamine.

Neid põhieesmärke täiendavad **horisontaalse tugisüsteemi** meetmed, mis on kõigis sektorites konkurentsivõime alustalad:

- regulatiivse keskkonna **lihtsustamine**, koormuse vähendamine ning kiiruse ja paindlikkuse soodustamine;
- **ühtse turu** tõkete kõrvaldamine ja seeläbi mastaabieeliste täielik ärakasutamine;
- **rahastamine** hoiuste ja investeringute liidu ning uue fookuse saanud ELi eelarve kaudu;
- **oskuste ja kvaliteetsete töökohtade** edendamine ja samal ajal sotsiaalse õigluse tagamine;

- ELi ja liikmesriikide tasandi **poliitika parem koordineerimine**.

Iga jao lõpus on esitatud kavandatud algatuste mittetäielik loetelu ja ajakava.

Joonis 1. Konkurentsivõime kompass

1. Kolm hädavajalikku tegevusvaldkonda konkurentsivõime tugevdamiseks

1.1. Innovatsioonilõhe kaotamine

Euroopa patentide osakaal maailmas on võrreldav USA ja Hiina omaga. Kuid kaubanduslikul otstarbel kasutatakse vaid kolmandikku ELi ülikoolides registreeritud patentidest ⁽⁴⁾. Euroopa teadlaste ja ettevõtjate teekond avastamisest ja patenteerimisest turulejõudmiseni on pikitud takistustega.

EL peab taaskäivitama positiivse innovatsioonitsükli. Draghi aruandest nähtub, et tootlikkuse kasvu aluseks on kahe jõu kombinatsioon: murranguline innovatsioon, mille toovad kaasa uued dünaamilised idufirmad, kes on esitanud väljakutse turgu valitsevatele ettevõtjatele, ning suurenenud tõhusus juba väljakujunenud traditsioonilistes tööstusharudes, kus neid uuendusi rakendama hakatakse. Kui need kaks jõudu on nõrgad – nagu praegu Euroopas –, takerdub majandus sektoritesse, kus läbimurdelise innovatsiooni võimalused on väiksemad, ning erasektor lõpetab teadus- ja arendustegevusele kulutuste tegemise ⁽⁵⁾. **Kui tahame, et tööstuse tulevikku kujundatakse Euroopas, peab EL innovatsioonitsükli taaselustama.**

⁽⁴⁾ Euroopa Komisjon (2025), ühtse turu ja konkurentsivõime aruanne.

⁽⁵⁾ IMF, 2024, „Regional Economic Outlook Note Europe: Europe's Declining Productivity Growth: Diagnoses and Remedies“, 13. november 2024.

Ettevõtete asutamist ja laienemist Euroopas takistavad praegu turu killustatus, riskikapitali piirangud ja ebapiisav innovatsioonitoetus. Euroopa idufirmadel on püsivate regulatiivsete tõkete tõttu raske ühtsele turule laieneda. Samuti on neil USA idufirmadest halvem juurdepääs mitmesugustele riskikapitali vormidele: ülemaailmsete riskikapitalifondide vahenditest ainult 5 % on kogutud ELis, samas kui USAs on see osakaal 52 % ja Hiinas 40 % ⁽⁶⁾. Need kaks tegurit tugevdavad üksteist: ELi idufirmade väiksemad kasvuväljavaated ja läbikukkumisega kaasnevad suuremad kulud nõrgendavad nende atraktiivsust investorite silmis. Selle tulemusena otsivad paljud neist rahalisi vahendeid USAst ja kolivad oma tegevuse sinna, et kasutada suurema turu ja kliendibaasi eeliseid.

ELi idu- ja kasvufirmade strateegias on kavas käsitleda takistusi, mis ei lase uutel ettevõtetel tekkida ja kasvada. Kõigepealt kavatakse parandada ülikoolide ja ettevõtete suhteid ning luua paremad väljavaated patentide turustamiseks. Samuti kõrvaldatakse tõkked, mis tulenevad riskikapitali puudulikkusest kättesaadavusest, ühtse turu killustatusest, talentide ja oskustööliste piiratud kättesaadavusest ja liikuvusest ning ebapiisavalt sihitatud innovatsioonitoetusest. **Euroopa innovatsioonimäärusega** edendatakse innovatiivsete ettevõtete juurdepääsu Euroopa teadus- ja tehnoloogiataristule, riiklikult rahastatud teadus- ja innovatsioonitegevusega loodud intellektuaalsele varale, et rohkem patentida, ning regulatiivsetele katsekeskkondadele, mis võimaldavad novaatoritel uusi ideid välja töötada ja katsetada.

Kui innovatiivsete ettevõtete suhtes kohaldataks kõikjal, kus nad ühtsel turul investeerivad ja tegutsevad, ühtseid kogu ELis ühtlustatud eeskirju, nii et nad ei peaks enam toime tulema 27 erineva õiguskorraga, muudaks see olukorda kardinaalselt. Seepärast teeb komisjon ettepaneku **28. õigussüsteemi** kohta, millega lihtsustatakse kehtivaid reegleid, sealhulgas äriühingu-, maksejõuetus-, töö- ja maksuõiguse teatavaid aspekte, ning vähendatakse läbikukkumise kulukust.

EL teeb kõik endast oleneva, et tagada Euroopas kasvavatele innovaatilistele ettevõtetele vajalikud rahalised vahendid. Euroopas pole küll kapitalist vajaka, kuid sellele pääseb ligi peamiselt pankadepoolse rahastamise, mitte omakapitali või muude riskikapitali vormide kaudu. Selleks et luua idu- ja kasvufirmadele sobivam rahastamiskeskond, esitatakse hoiuste ja investeringute liidu tulevastes algatustes meetmed, mille abil suurendada Euroopa riskikapitali (vt punkt 2.3).

Lisaks teeb komisjon koostööd EIP grupi ja erainvestoritega, et võtta kasutusele TechEU investeerimisprogramm, mille abil leida puuduv raha, et toetada murrangulist innovatsiooni, tugevdada Euroopa tööstussuutlikkust ja toetada selliste ettevõtete kasvu, kes investeerivad uuenduslikesse tehnoloogiatesse, nagu tehisaru, puhas tehnoloogia, kriitilised toormed, energia salvestamine, kvantarvutus, pooljuhid, bioteadused ja neurotehnoloogia.

Põllumajandus- ja toidusüsteemide tulevikuvisioni arendamise kõrval tuleks toetada ka põllumajandusettevõtlust kui uuenduslike ja kestlikumate põllumajandustavade tõukejõudu.

Euroopa toetab ka innovatsioonikonveierit, keskendudes teadus- ja arendustegevuse kulutuste suurendamisele ning suure mõjuga projektide puhul kulutuste koordineerimisele. Üldise innovatsiooni loova keskkonna parandamiseks esildab komisjon **Euroopa teadusruumi õigusakti**, et tugevdada investeringuid teadus- ja

⁽⁶⁾ EIP, „The Growth-up gap: Financial markets constraints holding back innovative firms in the European Union“, 2024.

arendustegevusse ning viia nende osakaal 3 %ni SKPst, fookustada teadustoetus rohkem strateegilistele prioriteetidele, tugevdada ELi ja liikmesriikide rahastamisprioriteetide kooskõla ning soodustada teadmiste ja talentide ringlust kõikjal Euroopas. Nagu on soovitatud Draghi aruandes, tuleks tööd, mida Euroopa Innovatsiooninõukogu on alustanud suure riskiga ettevõtete kasvu toetamiseks, jätkata, hakates DARPA mudeli eeskujul võtma suuremaid riske ⁽⁷⁾.

Tulevikumajandust toetavad tipptehnoloogiad

Sedamööda, kuidas ettevõtete kasvu takistavad tõkked kaovad, peab Euroopa tagama kõrgtehnoloogia edukaks arendamiseks sobivad tingimused. Tehnoloogilise suveräänsuse ja konkurentsivõime suurendamiseks peab Euroopa olema innovatsiooni esirinnas sellistes tulevikumajanduse olulistes tehnoloogiasektorites nagu tehisintellekt, pooljuht- ja kvanttehnoloogiad, kõrgtehnoloogilised materjalid, biotehnoloogia, puhta energia tehnoloogiad, robotika, kosmosetehnoloogia, ühendatud ja autonoomne liikuvus jne.

Euroopa eestvedamisel on loodud stabiilne ja turvaline raamistik ettevõtjatele, kes arendavad ja kasutavad digitehnoloogiat ühtsel turul. Sel otstarbel on kasutatud mitmesuguseid vahendeid, nagu andmemäärus ja andmehalduse määrus, küberkerksuse määrus ja tehisintellektimäärus ning valdkondlikud algatused, nagu nullnetotööstuse määrus ja Euroopa tervishoiu andmeruum. Euroopa standardid on mõjutanud ülemaailmse õigusraamistiku arendamist. Nüüd tuleb ELis keskenduda tehnoloogiatalentide toetamisele ja maailmatasemel tööstuse arendamisele, et lõigata kasu tehnoloogiast tulenevast tootlikkuse kasvust.

Euroopa vajab andmetöötlus-, pilvandmetöötlus- ja andmetaristuid, mida tehisaru valdkonnas juhtpositsiooni saavutamine eeldab. Euroopa tehisintellektistrateegia alla kuuluva tehisintellektivabrikute algatuse eesmärk on kasutada ära kõik eelised, mida pakub andmete koondamine ja võrguefekt Euroopa tasandil. Algatus tugineb Euroopa olemasolevale maailmatasemel EuroHPC superarvutite võrgule ning sellega luuakse nn tehisintellektivabrikud, mille abil suurendada Euroopa andmetöötlusvõimsust, mida idufirmad, teadlased ja tööstussektor saavad kasutada oma tehisintellektimudelite treenimiseks, arendamiseks ja täiustamiseks. Samal ajal loob komisjon **ELi pilvandmetöötluse ja tehisintellekti arendamise õigusaktiga** avaliku ja erasektori algatuse, millega rajatakse uued tehisintellekti gigavabrikud. Need spetsialiseeruvad väga suurte tehisintellektimudelite treenimisele, mis võimaldab luua kõikjal ELis olulisi tehisintellekti ökosüsteeme. Selle õigusaktiga kehtestatakse ka Euroopas pakutavate pilvteenuste miinimumkriteeriumid. See täiendab toetust kiipide projekteerimisele ja tootmisele Euroopas ja sisaldab lisameetmeid tipptasemel tehisintellektikiipide jaoks. Kuna tehisintellekti arendamises mängib tähtsat rolli kvaliteetsete suurandmete kättesaadavus, teeb komisjon ettepaneku **andmeliidu strateegia** kohta, et parandada ja hõlbustada era- ja avaliku sektori andmete jagamist, lihtsustada regulatiivset korda ja selle kohaldamist ning kiirendada uute süsteemide või rakenduste väljatöötamist.

Samuti peab Euroopa säilitama juhtpositsiooni **kvanttehnoloogia** valdkonnas, mis võib põhjalikult muuta tänapäeva julgeoleku- ja kaitsealase teabevahetuse aluseks olevaid digitaalseid krüpteerimissüsteeme, pildidiagnostika ja ravimite avastamise kaudu tervishoidu ning äritehingute tegemist. Kehtival kiibimäärusel põhineva

(7) Draghi aruanne „The future of European competitiveness – In-depth analysis and recommendations“, lk 248.

kvanttehnoloogia strateegia ja **kvanttehnoloogia määrusega** soovitakse vähendada regulatiivset killustatust, viia ELi ja riiklikud programmid omavahel vastavusse ning toetada investeerimist üleeuroopalisse kvantandmetöötluse, kvantkommunikatsiooni ja kvanttaju taristusse.

Investeeringud uutesse majanduskasvu mootoritesse

Bioteadused hoogustavad biotehnoloogia innovatsiooni ja pakuvad laialdasi võimalusi suurendada konkurentsivõimet mitmesugustes sektorites alates farmaatsia-, põllumajandus- ja energeetikasektorist ning lõpetades toidu- ja söödasektoriga. **ELi biomajanduse strateegia** loob ELi jaoks kiiresti laieneval biomajanduse turul märkimisväärse kasvupotentsiaali bioressursipõhiste materjalide, biotootmise, biokemikaalide ja põllumajandusliku biotehnoloogia sektoris, vähendab ELi sõltuvust fossiilkütustest ja parandab maapiirkondade majanduslikke väljavaateid. Uus **Euroopa biotehnoloogia õigusakt** loob tulevikku suunatud raamistiku, mis soodustab innovatsiooni sellistes valdkondades nagu tervishoiutehnoloogia hindamine ja kliinilised uuringud ning üldisemal tasandil võimendab biotehnoloogia potentsiaali majanduse vaatenurgast.

Nõudlus **uuenduslike kõrgtehnoloogiliste materjalide** järele kasvab lähiaastatel hüppeliselt, mis meelitab ligi investeeringuid ja kujundab ümber ülemaailmsed tarneahelad. Komisjon esildab **kõrgtehnoloogiliste materjalide õigusakti**, et luua raamtingimused, mille alusel toetada kogu olelusringi alates teadusuuringutest ja innovatsioonist kuni idufirmade loomise ning tootmise ja kasutuselevõtni.

Kõrgtehnoloogiline sektor on ka **kosmosetööstus**, mis peaks 2030. aastaks kasvama üheksa korda. Euroopa kosmosesektori konkurentsivõimet tuleb säilitada avaliku sektori kulutuste parema koordineerimise, Euroopa uuenduslike idu- ja kasvufirmade investeeringute toetamise ning kosmose tarneahela kerksuse tugevdamise kaudu. **Kosmosetegevuse** õigusakti ettepanekuga kaitstakse ja parandatakse kosmosetegevuse siseturu toimimist meetmete abil, millega ühtlustatakse liidu tasandil kosmosetegevuse ohutuse, kerksuse ja kestlikkuse nõuded ning kõrvaldatakse liikmesriikide õigusaktidest tulenev killustatus.

Ka konkurentsipoliitika on Euroopa konkurentsivõime tugevdamise seisukohast oluline hoob. Range ja tõhus konkurentsi- ja ühinemiseeskirjade täitmise tagamine kooskõlas selgete ja prognoositavate õigusnormidega kaitseb ausat konkurentsi ning motiveerib ettevõtjaid uuendusi tegema ja oma tegevust tõhustama. Samal ajal peab konkurentsipoliitika pidama süvatehnoloogia ja murrangulise innovatsiooni arendamise ülemaailmses võidujooksus sammu arenevate turgude ja tehnoloogia innovatsiooniga. Selleks on vaja uut lähenemisviisi, mis oleks paremini kooskõlas ühiste eesmärkidega ja võimaldaks ettevõtetel ülemaailmsel turgudel laieneda, tagades ühtlasi ühtsel turul alati võrdsed tingimused.

See peaks kajastuma **ühinemiste hindamise läbivaadatud suunistes**, et teatavates strateegilistes sektorites antaks innovatsioonile, kerksusele ja konkurentsivõimesse tehtavate investeeringute intensiivsusele piisav kaal, pidades silmas Euroopa majanduse pakilisi vajadusi. Üldisemalt ei nõua uus käsitusviis, mida ELi konkurentsipoliitika suhtes rakendama hakatakse, mitte üksnes nõuete täitmise lihtsustamist ja kiirendamist, vaid ka poliitika tugevdamist ja paremat sihitamist. See tagab sidusa lähenemisviisi, mis aitab saavutada ELi üldisi eesmärke, eelkõige kaotada innovatsioonilõhe, tagada vajaduse korral mastaabisääst ja toetada ELi tööstuse süsinikuheite vähendamist. Näiteks vaatab komisjon

läbi tehnosiirde raamistiku ⁽⁸⁾, tagamaks, et ettevõtetel on selged, lihtsad ja ajakohased eeskirjad konkurentsi soodustavate tehnoloogia litsentsilepingute kohta, mis aitavad hõlbustada tehnoloogia levitamist, stimuleerida algetapi teadus- ja arendustegevust ning edendada innovatsiooni. Digiturgude määrase täitmise tagamine avab suletud ökosüsteemid ja võimaldab uuenduslikel ettevõtjatel pakkuda klientidele uusi digiteenuseid. Peale selle edendab komisjon koos konkurentsivõime koordineerimise töövahendiga üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide laialdasemat kasutamist (vt punkt 2.5).

Innovatsiooni levitamine kogu majanduses

Digitiseerimine ja kõrgtehnoloogia levitamine kogu Euroopa majanduses on teine Euroopa tootlikkuse kasvu kiirendamiseks vajalik komponent. 70 % järgmise kümne aasta jooksul maailmamajanduses loodavast väärtusest põhineb digilahendustel ⁽⁹⁾.

Tehisaru lõimimine strateegilistesse sektoritesse, kus Euroopa on traditsiooniliselt olnud tugev, on nende sektorite konkurentsieelise säilitamiseks otsustava tähtsusega. Praegu kasutab digitehnoloogiat vaid väike osa ELi ettevõtetest, näiteks tehisintellekti kasutab ainult 13 % ⁽¹⁰⁾. **Tehisintellekti kasutamise strateegia** eesmärk on edendada tehisintellekti uusi tööstuslikke kasutusviise sellistes sektorites nagu tootmine, autotööstus, energeetika, robotika, farmaatsia, lennundus ja finantsteenused ning parandada avalikke teenuseid, näiteks tervishoiu ja õigusemõistmise vallas.

Avalike teenuste digitaliseerimine ja tehisintellekti lõimimine avalikku sektorisse suurendab konkurentsivõimet. Tehisintellekti vertikaalset kasutamist ja teadusotstarbelist rakendamist saaks kõikjal ELis paremini koordineerida ja toetada, luues tehisintellekti teadusnõukogu. **Euroopa Teadusnõukogu** ja **Euroopa Innovatsiooninõukogu** peavad oma vastavates valdkondades selles suunas tegutsedes pidama silmas samu strateegilisi huve ning tegema tulemuste saavutamiseks tihedamat koostööd.

Juhtivad tootmisettevõtted peavad suurendama oma teadus- ja arendustegevuse intensiivsust, kiirendades samal ajal innovatsiooni. Strateegilised partnerlused idufirmadega võiksid edendada uute toodete ja süsteemide väljatöötamist. Tulevikus pakub EL teadusuuringute rahastamisel tööstuse konkurentsivõime jaoks ette nähtud sihttoetust, kasutades rakendusuuringutelt kasvuetappi üleminekul strateegilisemat ja vähem bürokraatlikku lähenemisviisi.

Innovatsioonilõhe kaotamine eeldab investeringuid tipptasemel digitalistusse, sealhulgas tänapäevastesse kiudoptilistesse võrkudesse, traadita ja satelliitlahendustesse, 6G-süsteemidesse ja pilvandmetöötluse suutlikkusse. Euroopa on aga oma taristuühenduste 2030. aasta digikümnendi eesmärkide saavutamisest veel kaugel. Tempo kiirendamiseks pakutakse **digivõrkude õigusaktis** välja lahendusi, kuidas parandada turustiimuleid, et ehitada üles tuleviku digivõrgud, vähendada koormust ja nõuete täitmisega seotud kulusid ning parandada lõppkasutajate jaoks digitaalset ühenduvust.

⁽⁸⁾ Tehnosiirde grupierandi määrus ja tehnosiirde suunised.

⁽⁹⁾ Maailma Majandusfoorum, „For inclusive growth, leaders must embrace a global and open economic future“, jaanuar 2025.

⁽¹⁰⁾ Eurostat, ELi uuring ettevõtetes info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ning e-kaubanduse kasutamise kohta (jaanuar 2025). Kuigi see arv näitab aasta lõikes märkimisväärset kasvu, on tehisaru palju laialdasema rakendamise potentsiaal endiselt alakasutatud.

Selleks on kavas luua integreeritud ühtne ühenduvusturg ja paremini koordineerida ELi spektripoliitikat.

1. tegevusvaldkonna juhtalgatused

- Idu- ja kasvufirmade strateegia [2025 II kv]
- 28. õiguskord [2025 IV kv – 2026 I kv]
- Euroopa innovatsiooniakt [2025 IV kv – 2026 I kv]
- Euroopa teadusruumi õigusakt [2026]
- Tehisintellektivabrikute algatus [2025 I kv], tehisintellekti kasutamise strateegia, tehisintellekti teadusotstarbelise rakendamise strateegia ja andmeliidu strateegia [2025 III kv]
- ELi pilvandmetöötluse ja tehisintellekti arendamise õigusakt [2025 IV kv – 2026 I kv]
- ELi kvanttehnoloogia strateegia [2025 II kv] ja kvanttehnoloogia määrus [2025 IV kv]
- Euroopa biotehnoloogia õigusakt ja biomajanduse strateegia [2025–2026]
- Bioteaduste strateegia [2025 II kv]
- Kõrgtehnoloogiliste materjalide õigusakt [2026]
- Kosmosetegevuse määrus [2025 II kv]
- Ühinemiskontrolli horisontaalsete suuniste läbivaatamine
- Digivõrkude õigusakt [2025 IV kv]

1.2. Ühine süsinikuheite vähendamise ja konkurentsivõime tegevuskava

EL on kehtestanud laiahaardelise raamistiku, et saada 2050. aastaks vähese süsinikuheitega majanduseks. Liit jätkab selle eesmärgi poole pürgimist ja kavatseb täita ka 2040. aasta 90 % vahe-eesmärgi ⁽¹¹⁾. Kui raamistiku eesmärgid ja poliitika on hästi kooskõlas, võib see edendada konkurentsivõimet, tagades kindluse ja prognoositavuse nii ettevõtjatele kui ka investoritele. Peale selle näitab Draghi aruanne, et kui süsinikuheite vähendamise poliitika on tööstus-, konkurents-, majandus- ja kaubanduspoliitikaga hästi lõimitud, on see võimas majanduskasvu mootor. Sellel veendumusel rajaneb **puhta tööstuse kokkulepe**, mille eesmärk on kindlustada ELi atraktiivsus tootmiskohana, sealhulgas energiamahukate tööstusharude jaoks, ning edendada puhast tehnoloogiat ja uusi ringmajanduse ärimudeleid, et täita kokkulepitud süsinikuheite vähendamise eesmäärke.

⁽¹¹⁾ Vrd „Euroopa valik. Poliitilised suunised järgmisele Euroopa Komisjoni koosseisule 2024–2029“.

Taskukohane energia

EL peab kõigepealt lahendama probleemi, et energiahinnad on Euroopa ettevõtete ja kodumajapidamiste jaoks liiga kõrged ja volatiilsed. Need on palju kõrgemad kui konkureerivates piirkondades ja erinevad ELi lõikes märkimisväärselt. Mõned Euroopa kõrgete energiahindade põhjused on struktuursed. Pääagu kaks kolmandikku Euroopa energiast sõltub fossiilkütuste impordist. Venemaa kasutab seda sõltuvust Ukraina-vastase agressioonisõja kontekstis ära, mis on üks viimase aja hinnakõikumiste peamine põhjus. Seda sõltuvust saab vähendada ainult aja jooksul, kui Euroopas kasvab vähese süsinikuheitega toodetud energia osakaal. Seetõttu peab EL kiirendama üleminekut puhtale energiale ja edendama elektrifitseerimist. Kuid teatavaid energiahindade kulukomponente on võimalik leevendada ka **lühikeses perspektiivis**, sest need on tingitud võrgutariifide ja maksustamise ebatõhusast haldusest või asjaolust, et energiaturg ei ole integreeritud.

Neid küsimusi käsitletakse **taskukohase energia tegevuskavas** mitmesuguste meetmete kaudu, millega tagada kodumajapidamistele ja tööstustarbijatele parem otsejuurdepääs odavale elektrile. See tegevuskava aitab võimendada kasu, mida toob turu edasise integratsioonist tulenev hinnalangus, laiendada tagatiste ja riskivähendusvahendite kasutamist, mis peaks hõlbustama pikaajaliste elektriostulepingute sõlmimist, motiveerida tööstustarbijaid pakkuma tarbimiskaja- või paindlikkusteenuseid ning soodustada paremini kavandatud tariifide kaudu energiasüsteemi kulude õiglast jaotamist.

Selle kava lahutamatu osa on investeerimine Euroopa võrkudesse, et toetada liikumist kliimaneutraalse energiasüsteemi poole, vähendada taastuvenergia tootmise piiramise riski ja võimendada ühtsest energiaturust saadavat kasu. Euroopa peab rohkem investeerima oma energiaülekande- ja -jaotusvõrgu ajakohastamisse ja laiendamisse, kiirendades investeringuid elektri, vesiniku ja süsinikdioksiidi transportimise võrkudesse ning salvestamise süsteemidesse.

Keskkonnahoidliku tootmise ärimudel

Et suunata majandust puhta tootmise ja ringmajanduse teele, peab EL looma juhtivad turud ja välja töötama poliitika, kuidas premeerida neid, kes varakult puhta energia ja ringmajanduse kasuks otsustavad. Seda protsessi toetab kõige paremini ELi siseturu võimaluste ärakasutamine. Seda saab teha uute meetmete abil, millega soodustada nõudlust vähese süsinikuheitega toodete järele, nagu võrdlusanalüüs / asjakohane märgistus, riigihangetes kohustuslike või eelistatud tingimuste märkimine või hinnavahelepingute kaudu rahaliste stiimulite pakkumine. Koordineerides ELi ja liikmesriikide tegevust, edendab komisjon nõudluse koondamist ja kooskõlastab meetmeid liikmesriikide vahel, sealhulgas võistupakkumise kui teenuse laialdasema ja hõlpsama kasutamise kaudu ⁽¹²⁾.

Lisaks nõudluse soodustamisele vajavad puhta tehnoloogia tootjad abi, et tõusta innovatsiooni baasilt edukaimate tootjate hulka. Selleks et ettevõtetele, eriti energiamahukatele ettevõtetele puhtale tehnoloogiale üleminekul tuge pakkuda, on vaja paindlikku ja toetavat riigiabi raamistikku. **Puhta tööstuse kokkuleppes** näeb komisjon ette, kuidas hästi sihitatud ja lihtsustatud abi võib soodustada investeringuid süsinikuheite

⁽¹²⁾ Võistupakkumist kui teenust kasutas esmakordselt ELi innovatsioonifondist rahastatav Euroopa vesinikupank. Selle raames said liikmesriigid toetada kvalifitseeruvaid projekte, mille puhul ELi-poolne rahastamine ei olnud piisav.

vähendamisse, vältides samal ajal turumoonutusi. Samas vaimus kutsub komisjon liikmesriike üles tagama, et nende maksusüsteemi elemendid, mis mõjutavad erainvesteeringute stiimuleid, nagu amortisatsioonieskirjad ja maksuvähendused, toetaksid keskkonnahoidliku tootmise ärimudelit.

Selles üleminekuetapis on kõige haavatavamad energiamahukad sektorid, nagu terase-, metalli- ja kemikaalsektor. Need tööstusharud on Euroopa tootmissüsteemi selgroog, sest nad toodavad teatavaid sisendeid, mis on hädavajalikud kogu väärtusahela jaoks. Pärast puhta tööstuse kokkuleppe avaldamist koostatakse neist mõne jaoks tegevuskavad, mille aluseks on sidusrühmadega peetud tihe dialoog ja konsultatsioonid ja millega toetatakse nende tööstusharude üleminekut puhtale tootmisele. Näiteks 2025. aasta kevadel avaldatavas **terase ja metallide tegevuskavas** pakutakse välja konkreetsed meetmed, kuidas rahuldada investeerimisvajadusi, pääseda juurde esmastele ja teistele materjalidele ja kasutada kaubanduse kaitsemeetmeid. Samuti pannakse paika pikaajaline lahendus praeguste kaitsemeetmete asendamiseks, võttes arvesse ülemaailmset liigset turuvälist tootmisvõimsust. 2025. aasta lõpus vastu võetav **keemiatööstuse pakett** on Euroopa tööstuse konkurentsivõime ning inimeste tervise ja keskkonna kaitse tagamisel keske tähtsusega ja selles käsitletakse ka oluliste kemikaalide tarnimist.

Konkurentsivõime seisukohast on ülimalt tähtsad ka liikuvus ja tehnoloogianeutraalsus. Komisjon on alustanud strateegilist dialoogi autotööstusega, et praegused probleemid kiiresti lahendada ning töötada välja konkreetsed strateegiad ja lahendused, et tagada selle äärmiselt olulise tööstuse jaoks Euroopas kindel tulevik. Dialoogi käigus käsitletakse probleeme, mis on seotud innovatsiooni ja juhtpositsiooniga sellistes valdkondades nagu tulevikutehnoloogiad, puhtale energiale üleminek ja süsinikuheite vähendamine, juurdepääs kogu maailmas konkurentsivõimelistele sisenditele ja varustuskindlus, ülemaailmne õiglane kaubandus ja konkurents, õigusnormide ühtlustamine ja rakendamine ning nõudluse suurendamine. Selleks kavatakse muu hulgas investeerida laadimistaristusse ja edendada elektrisõidukite kasutuselevõttu. Süsinikuheite normide kehtestamine annab vajalike investeeringute suunamiseks pikaajalise kindluse. Dialoogi raames teeme kindlaks kohesed lahendused, kuidas kaitsta tööstuse investeerimissuutlikkust, ning kaalume võimalikke paindlikkusmeetmeid, millega tagada tööstuse konkurentsivõime säilimine, vähendamata seejuures 2025. aasta eesmärkide üldist ambitsioonikust. 2035. aasta kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamiseks on vaja läheneda probleemile tehnoloogianeutraalselt ja oma osa selles peab olema ka elektrokütustel. Selleks tuleks asjaomaseid õigusakte muuta, mida on kavas õigusraamistiku kavandatava läbivaatamise käigus ka teha. Dialoogi tulemust võetakse arvesse ELi **autotööstuse tegevuskavas**, sealhulgas ambitsioonikates pakkumise ja nõudlusega seotud algetustes, nagu ettepanek ettevõtete sõidukiparkide keskkonnahoidlikumaks muutmise kohta.

Samal ajal esitab komisjon **kestlikku transporti investeerimise kava**, mis sisaldab lisameetmeid, mille abil vähendada riske, mis kaasnevad investeeringutega, mida on vaja teha laadimistaristu laiendamiseks ning taastuvate ja vähese süsinikuheitega transpordikütuste tootmise ja turustamise kiireks hoogustamiseks. Uues strateegias rõhutatakse Euroopa **sadamate ja meretööstuse rolli** ELi tulevikumajanduses ning nähakse ette täiendavad jõupingutused ELi piiriülese raudteeühenduse tugevdamiseks, sealhulgas laiahaardelise Euroopa kiirraudteevõrgu kava väljatöötamiseks.

Euroopa peab võitlema oma tööstusharudes kasvuhoonegaaside heite ülekandumise vastu. Euroopa heitkogustega kauplemise süsteemi kuuluvate energiamahukate

tööstusharude olukorda ning vajadust minimeerida reeglitest kõrvalehoidmise juhtumeid ja väärtusahelatele avalduvaid soovimatuid tagajärgi võetakse arvesse süsiniku piirimeetme eelseisval läbivaatamisel ⁽¹³⁾. Selle meetme tõhususe suurendamiseks analüüsitakse läbivaatamise käigus võimalust laiendada selle kohaldamisala muudele sektoritele ja tootmisahela järgmise etapi toodetele ning võimalusi, kuidas vähendada asjaomaste kaupade ekspordile avalduvat mõju. See aitab saavutada eesmärki vältida kasvuhoonegaaside heite ülekandumist ja edendada tulemuslikumalt ülemaailmselt süsinikuheite maksustamist ning tagab sellest tulenevalt rahvusvahelisel tasandil võrdsed tingimused.

Selleks et kaitsta ja edendada ELis **puhast tehnoloogiat ja vähese süsinikuheitega tootmist**, kasutatakse puhta tööstuse kokkuleppes ja selle tulemustes koordineeritud mitmesuguseid poliitilisi hoobasid loaandmise lihtsustamisest tööstuspoliitikaalaste stiimuliteni, reformitud riigihanke-eeskirjadest kaubanduse kaitsemeetmeteni, strateegia „Global Gateway“ sihtinvesteeringutest ja rahvusvahelistest partnerlustest laiendatud turulepääsuni. Poliitiline sekkumine põhineb vajaduste ja turuväljavaadete hindamisel, mille käigus keskendutakse süsinikuheite vähendamise ning majandusliku vastupanuvõime ja taastuvuse seisukohast olulistele tehnoloogiatele, kujunemisjärgus sektoritele või tehnoloogiatele, mille puhul on oht, et rahvusvahelised konkurendid, kes lõikavad kasu ebavõrdsetest tingimustest, subsiidiumidest või poliitilistest toetusmeetmetest, mis põhjustab liigset turuvälist tootmisvõimsust, võivad ELi-sisese tootmise surve alla seada. Energiatõhusaid tehnoloogiaid toodetakse suures osas Euroopas, mis annab ELi majandusele konkurentsieelise. Kliimanetraalsuse saavutamiseks peavad heitkogused olema negatiivsed. Töötatakse välja stiimulid, näiteks 2026. aastal heitkogustega kauplemise süsteemi direktiivi läbivaatamise raames, mille abil luua ärimudel süsiniku püsivaks eemaldamiseks, et kompenseerida nende sektorite jääkemissioone, kus heidet on raske vähendada.

ELi põllumajanduse ja toidutootmise visioonis kirjeldatakse, kuidas tagada põllumajandus- ja toidusektoris Maa taluvuspiirides pikaajaline konkurentsivõime ja kestlikkus ning seeläbi elujõulised maapiirkonnad, toiduga kindlustatus ja kerksus. Euroopa ookeanipakt võimaldab Euroopal kasutada oma ulatuslikku mereala ja rannajoont selleks, et uute sinitehnoloogiate, puhta energia tootmise ja toiduga kindlustatuse kaudu edendada innovatsiooni.

Ringmajanduse potentsiaali ärakasutamine

Ressursitõhusus ja materjalide ringkasutuse edendamine aitavad vähendada süsinikuheidet ning suurendada konkurentsivõimet ja majanduslikku julgeolekut. Prognooside kohaselt kasvab Euroopa ümbertöötlemisturu ringluspotentsiaal 2030. aastaks praeguselt 31 miljardilt eurolt 100 miljardile eurole ja luuakse 500 000 uut töökohta ⁽¹⁴⁾. Euroopa peab võtma sihiks luua jäätmete ning teiseste ja korduskasutatavate materjalide ühtne turg, suurendada tõhusust ja laiendada ringlussevõttu. **Ringmajanduse õigusakti** ettepanekuga soovitakse hoogustada investeeringuid ringlussevõtuvõimsusse ja ergutada ELi tööstust asendama esmaseid tooraineid ning vähendada kasutatud toorainete

⁽¹³⁾ See läbivaatamine ei ole seotud praeguste ettevalmistustega mehhanismi teatavate aspektide lihtsustamiseks lühikeses perspektiivis. Vt punkt 2.1.

⁽¹⁴⁾ Maailmapank, 2022

prügilasse ladestamist ja põletamist. Sellega koos võetakse olulistest tooterühmades kasutusele ökodisaini nõuded.

2. tegevusvaldkonna juhtalgatused

- Puhta tööstuse kokkulepe ja taskukohaste energiahindade tegevuskava [2025 I kv]
- Tööstuse süsinikuheite kiirema vähendamise õigusakt [2025 IV kv]
- Elektrifitseerimise tegevuskava ja Euroopa võrgupakett [2026 I kv]
- Uus riigiabi raamistik [2025 II kv]
- Teras ja metallide tegevuskava [2025]
- Keemiatööstuse pakett [2025 IV kv]
- Strateegiline dialoog Euroopa autotööstuse tuleviku üle ja autotööstuse tegevuskava [2025 I kv]
- Kestlikku transporti investeerimise kava [2025 III kv]
- ELi sadamate strateegia ja tööstuslik merendusstrateegia [2025]
- Kiirraudteede kava [2025]
- Süsiniku piirimeetme läbivaatamine [2025]
- Ringmajanduse õigusakt [2026 IV kv]
- Põllumajanduse ja toidutootmise visioon [2025 I kv]
- Ookeanipakt [2025 II kv]
- Kliimamääruse muutmine [2025]

1.3. Liigse sõltuvuse vähendamine ja julgeoleku suurendamine

Sidemed, mille EL on kogu maailmas loonud, toetavad nii majanduskasvu kui ka julgeolekut. EL on väga avatud kaubandusele, mis loob süvaihendusi ning toetab mitmekesiseid tarneahelaid ja tihedaid liite peamiste partneritega. Kaubandus on ELi tulevase majanduskasvu võti.

Ülemaailmses majandussüsteemis, mida killustavad geopoliitiline konkurents ja kaubanduspinged, peab EL oma majanduspoliitikasse tihedamalt lõimima julgeoleku ja avatud strateegilise autonoomia kaalutlused. Turvaline julgeolekukeskkond on ELi ettevõtete majandusliku edu ja konkurentsivõime eeltingimus. Ettevõtjad ei tee pikaajalisi investeeringuid valdkondadesse, kus julgeolekukeskkond on ebakindel ja elutähtsat taristut ähvardavad ohud, või kui nad kardavad, et rahvusvaheliste pingete tõttu võivad nende tarneahelad katkeda või need võidakse blokeerida, või kui nende investeeringud võib hävitada kõlvatu konkurents, mis tuleneb ülemaailmsetest ebavõrdsetest tingimustest.

Teisalt võib julgeolekust ja kerksusest saada konkurentsivõime ja innovatsiooni taganttõukaja.

Kaubandus ja majandusjulgeolek

Kaubavahetus kolmandate riikidega on Euroopa jõukuse peamisi nurgakive. Juba praegu moodustab kaupade ja teenuste väliskaubandus suure osa ELi SKPst. 2023. aastal ületas ELi ja USA Atlandi-ülene kaubandus 1,5 triljonit eurot ning kokku annavad EL ja USA ülemaailmsest kaubandusest ligi 30 %. Tulevikuproгноosi kohaselt toimub 90 % ülemaailmsest majanduskasvust väljaspool Euroopa piire. Seetõttu on kaubanduse avatus ülimalt oluline mitte ainult Euroopa jõukuse säilitamiseks, vaid ka kerksuse suurendamiseks.

ELi võime vähendada sõltuvust ja mitmekesistada oleneb tõhusatest partnerlussuhetest. Juba praegu on ELil maailma suurim ja kõige kiiremini kasvav kaubanduslepingute võrgustik: see katab 76 riiki, mille kaubandus moodustab ligi pool ELi kaubandusest. EL on peamiseks kaubanduspartneriks 72 riigile, mille arvele jääb 38 % maailma SKPst. Samuti teeb EL strateegia „Global Gateway“ raames kogu maailmas investeringuid võtmetähtsusega valdkondades, kus Euroopal on partneritega ühised majandushuvid.

ELi-Mercosuri lepingu üle peetavate läbirääkimiste lõpuleviimine ning **ELi-Mehhiko üldlepingu** ajakohastamine näitavad, kuidas vastastikku kasulik kaubandus võib käia käsikäes võrdsete võimaluste ja vastastikkuse loomise ning majandusjulgeoleku suurendamisega. Näiteks ELi aastaeksport Mercosuri riikidesse on 84 miljardit eurot ja sealsete kõrgete tollimaksude kaotamine võimaldab ELi eksportijatel säästa aastas üle 4 miljardi euro tollimaks (15) ja kasutada esimese turuletulija eelist. Juurdepääs riigihangetele, ainuõiguslik eelisjuurdepääs teatavatele kriitilistele toormetele ja keskkonnatoodetele ning rohkem kui 350 ELi geograafilise tähisena registreeritud traditsioonilise toiduaine kaitse pakuvad häid võimalusi kaubandust suurendada. Samal ajal on tundlike sektorite jaoks ette nähtud kaitsemeetmed (16). EL teeb partneritega tihedat koostööd, et jätkata oma ulatusliku kaubanduslepingute võrgustiku laiendamist, parandades Euroopa ettevõtjate turulepääsu, tagades suurema vastastikkuse ja edendades ühtlasi reeglitel põhinevat avatud ülemaailmset kaubandust, mida juhib ajakohastatud WTO.

EL peab jätkuvalt kohandama oma pakkumist ja otsima uusi viise, kuidas tihendada partnerlussuhteid ja luua Euroopa ettevõtjatele eeliseid. Selleks kasutab ta **digikaubanduslepinguid** (näiteks Singapuriga on selline sõlmitud ja Koreaga peetakse praegu läbirääkimisi), **vastastikkuse tunnustamise lepinguid** (mis on olemas või mida parajasti koostatakse mitme partneriga, sealhulgas Austraalia, Kanada, Jaapani, Uus-Meremaa, Šveitsi ja USAg, ning mis vähendavad vastavusmenetluste kulusid) ja **kestlike investeringute hõlbustamise lepinguid** (millest esimene on sõlmitud ja järgmisi koostatakse). Selleks ühendatakse ELi uutes **puhta kaubanduse ja keskkonnasäästlike investeringute partnerlustes** sihitatud kaubandus- ja investeerimiseeskirjad, strateegia

(15) Mercosuri keskmine imporditollimaks on kõrgem kui paljudes teistes piirkondades (13,5 %). Seevastu keskmine tariif, mida EL kõigi imporditud kaupade suhtes kohaldab, on 1,8 %. Seepärast saab EL Mercosuriga seotud tariifide liberaliseerimisest suurt kasu.

(16) Kui aga leitakse, et Mercosuri riikidest pärinev import, näiteks tariifikvoodi alla kuuluv veiseliha, kahjustab oluliselt ELi turge, võimaldavad täiendavad kaitsemehhanismid, nagu kaitseklauslid, ELil asjakohaselt reageerida. Lisaks kaitseklauslitele loob komisjon täiendavaks kaitseks vähemalt 1 miljardi euro suuruse reservi sellise ebatõenäolise olukorra tarbeks, kui pärast lepingu rakendamist algust ilmnevad turuhäired.

„Global Gateway“ investeringud ja regulatiivne koostöö ühtseks kogu valitsemissektorit hõlmavaks partnerluseks. Selline partnerlus võib aidata tagada Euroopa varustamist kõikjalt maailmast pärinevate säästvate transpordikütuste, tooraine, puhta energia ja puhta tehnoloogiaga ning suurendada samal ajal Euroopa kestlikke investeringuid, mis on kasulikud ka partnerriikidele, ning aidata saavutada ülemaailmseid energiaeesmärke, mille eestkõneleja on president von der Leyen olnud. Uues **Vahemere piirkonna leppes** sisalduv ambitsioonikas Vahemere piirkonna energia ja puhta tehnoloogia alase koostöö algatus stimuleerib ulatuslikke avaliku ja erasektori investeringuid taastuvenegiasse.

Kuid ELi kaubandussuhetega võib kaasneda ka riske. Üha probleemsemas keskkonnas saab liigset sõltuvust ära kasutada ja isegi relvaks muuta. Teatavate kolmandate riikide tööstuspoliitika sihiks võib olla tahtlik liigse tootmisvõimsuse ja strateegilise sõltuvuse tekitamine. See eeldab riskide mõistmist ning neile sihipäraselt ja proportsionaalselt reageerimist.

Kui Euroopa turg sõltub olulisemate kaupade, teenuste või muude sisendite osas ühestainsast või mõnest üksikust tarnijast, vajab EL oma majandusliku julgeoleku tagamiseks tegevuspõhimõtteid ja investeringuid, et minimeerida sõltuvuse relvana kasutamise või majandusliku survestamise võimalusi. Draghi aruandes on esile toodud, kuidas Euroopa peab tagama oma tarneahelate vastupidavuse, eelkõige kriitiliste toormete või oluliste kõrgtehnoloogiliste puhaste tehnoloogiate või digitehnoloogiate, näiteks pooljuhtide impordi puhul. Samuti on nimetatud praegust sõltuvust esmatähtsate ravimite toimeainete tarnetest, mis on olulised eelkõige teatavate patsientide jaoks, aga ka rahvatervise jaoks üldiselt, või toiduga kindlustatuse seisukohast tähtsate väetiste tarnetest.

Euroopa peab ajama poliitikat, mis võimaldab vähendada peamistes strateegilistes sektorites sõltuvust üksikutest või väga kontsentreerunud tarnijatest. Selleks peab ta edendama ringlussevõttu, innovatsiooni ja teadusuuringuid, andma rahalist sihttoetust riigisisese töötlemis- või tootmisvõimsuse loomiseks või parandamiseks, koguma reserve ja varusid ning looma mitmekesistamise tarbeks eespool nimetatud kahe- ja mitmepoolseid partnerlusi. Võttes arvesse Venemaa-poolset Ukraina-vastase agressioonisõjaga seotud energiašantaazi, esitab komisjon tegevuskava seaduslike meetmete kohta, millega lõpetada energiaimport Venemaalt.

EL on oma majandusjulgeoleku strateegia ⁽¹⁷⁾ raames kindlaks määranud neli riskivaldkonda ja kümme elutähtsat tehnoloogiat. Vastuseks kindlakstehtud riskidele ja kerksuse suurendamiseks võetakse käimasolevatele põhjalikele riskihindamistele tuginedes proportsionaalseid ja sihitatud leevendusmeetmeid, et kaitsta majandusjulgeolekut, edendada konkurentsi ja luua partnerlussuhteid. Nende meetmete hulka kuuluvad välismaiste otseinvesteringute taustauuringud, ekspordikontroll ja väljaminevate investeringute järelevalve. Komisjon töötab koos G7 ja teiste sarnaseid seisukohti jagavate partneritega välja peamiste tarneahelate majandusjulgeoleku standardid.

Kõlvatu konkurents ja võrdsed võimalused

Kui meie ühtset turgu ohustab kõlvatu konkurents, peaksime kasutama ka meie käsutuses olevaid kaitsevahendeid, näiteks kaubanduse kaitsemeetmeid, ning tagama rangelt välisriigi subsidiumide määrase täitmise. Nende elementide sobiv kombinatsioon on sektoriti erinev. Samuti jätkab EL surve avaldamist WTO reeglistiku ajakohastamiseks.

Intensiivsem koordineerimine liikmesriikide vahel ning mitmesugune nõudluse koondamine või ühisostud ELi tasandil võivad tugevdada hoobasid, millega välismaiseid

⁽¹⁷⁾ Ühisteatis „Euroopa majandusjulgeoleku strateegia“, JOIN(2023) 20.

tarnijaid mõjutada. Näiteks on ELi konkurentsivõime jaoks elutähtis tagada usaldusväärne ja mitmekesine toormevarustus, sest toore on energia-, toidutootmis- ja tööstussektori jaoks määrava tähtsusega sisend. Tuginedes kriitiliste toormete määruse rakendamisele, tuleb ajada poliitikat, milles on ühendatud omamaise tootmise edendamine, varude loomine ja mitmekesistamine. Lähtudes hiljutistest AggregateEUGa saadud kogemustest, loob komisjon **kriitiliste toormete ühisostude platvormi**, et teha kindlaks ELi tööstuse vajadused, koondada nõudlust ja koordineerida ühisoste. Samamoodi tahetakse **esmatähtsate ravimite määrusega** kindlustada esmatähtsate ravimite ja nende koostisainete tarnimist, kõrvaldada turutõrkeid ja vähendada sõltuvust.

EL peab võtma vastu väljakutse, mis tuleneb kõlvatust konkurentsist ja ülemaailmsest liigsest tootmisvõimsusest. Need on sageli tingitud riikide süstemaatilise üleinvesteeringust ja subsidiumidest, mis on koondunud kriitiliste ja strateegiliste tööstussektorite tarneahela eri osadesse. Turuväline struktuurne liigne tootmisvõimsus toob turul kaasa agressiivsed ekspordistrateegiad, mis juba niigi ebavõrdsetes tingimustes suurendavad veelgi survet Euroopa tootjatele. Kui elutähtsates sektorites kaob Euroopas asuv tootmisvõimsus ja oskusteave, võib see jätta ELi olulisemates majandussegmentides liigsesse impordisõltuvusse.

Keskne roll on siin avalikul sektoril. Olukorras, kus teised olulised osalejad kehtestavad oma turgudel juurdepääsupiiranguid ja püüavad suurendada elutähtsate tehnoloogiate tootmisvõimsust, peab ka Euroopa oma tootmisvõimsust kaitsma. Komisjon teeb ettepaneku võtta strateegiliste sektorite ja tehnoloogiate **riigihangetes kasutusele Euroopa eelistamise põhimõte**. Riigihanked moodustavad ligikaudu 14 % ELi SKPst⁽¹⁸⁾. Riigihankedirektiivide eelseisva läbivaatamise käigus tahetakse tugevdada tehnoloogilist julgeolekut ja omamaiseid tarneahelaid ning lihtsustada ja moderniseerida reegleid, eelkõige idufirmade ja uuenduslike ettevõtete jaoks.

Kaitsetööstus, julgeolek ja valmisolek

ELi kaitsetööstus on oluline konkurentsivõime tõukejõud, kuid tal puudub mastaap ja ta pole kogu oma potentsiaali suutnud ellu viia. Kuigi ELi kaitsesektori ettevõtted on ülemaailmselt konkurentsivõimelised, kannatavad nad struktuursete nõrkuste ja aastakümneid kestnud alainvesteeringu all. Sektor on killustunud ja sellele on iseloomulikud valdavalt sellised osalejad, kes tegutsevad ühesainsas riigis, paljud neist ka suhteliselt väikestel riigisisestel turgudel, mis vähendab nende tarnesuutlikkust. Investeeringud kaitsevaldkonna teadus- ja arendustegevusse on oluliselt väiksemad kui USAs. Selle tulemusena sõltub EL suurel määral ELi-välistest tarnijatest. On märkimisväärne oht, et EL jääb maha nii kaitseinnovatsioonis kui ka uute kõrgtehnoloogiliste relvasüsteemide väljatöötamises, ning selle negatiivne mõju kandub üle ka kahesuguse kasutusega tehnoloogiatele. Euroopa kaitsetööstus peab suutma täita kogu võimespektri vajadusi ja olema kogu majanduse jaoks innovatsiooni taganttõukaja.

Meil tuleb suurendada ja toetada jõupingutusi, mida liikmesriigid teevad selleks, et investeerida rohkem, paremini, üheskoos ja Euroopasse⁽¹⁹⁾. Tihedam koordineeritus on Euroopas kogu vajaliku kaitsevõime ja -taristu (sealhulgas kahesuguse kasutusega kaupade) rahastamise, arendamise, tootmise ja säilitamise võti. Euroopa peab oluliselt suurendama liikmesriikide kaitsekoostööd; selleks peab ta koondama nõudlust, kasutades kaitse valdkonnas rohkem ühishankeid, edendama tööstuse võimet kiiresti oma toodangut

⁽¹⁸⁾ Euroopa Komisjon (2025), ühtse turu ja konkurentsivõime aruanne.

⁽¹⁹⁾ Ühisteatis „Uus Euroopa kaitsetööstuse strateegia: ELi valmisoleku saavutamine reageerimisvõimelise ja kerkse Euroopa kaitsetööstuse abil“, JOIN(2024) 10 final.

kasvatada ning soodustama koostööd teadus- ja arendustegevuse alal, mis keskendub Euroopa ühisalgatustele, koondama üleeuroopalist huvi pakkuvate kaitseprojektide kaudu ressursse, lõimima ELi tööstussuutlikkuse ja looma kaitseotstarbeliste toodete ja teenuste ühtse turu ning parandama rahastuse kättesaadavust VKEde jaoks, et suurendada mastaapi, vähendada ebatõhusust ja edendada koostalitlusvõimet. Komisjon ja kõrge esindaja esitavad **Euroopa kaitse tuleviku teemalise valge raamatu**, kus esitatakse nende eesmärkide saavutamiseks vajalikud meetmed.

Kogemused on Euroopale õpetanud valmisoleku lisaväärtust. Nüüd on vaja konkreetseid samme. Et kaitsta majandust ja kodanikke, peavad EL ja liikmesriigid võtma omaks kogu valitsemissektorit ja ühiskonda hõlmava lähenemisviisi, sealhulgas avaliku ja erasektori ulatusliku koostöö ning uue lõimvalmisoleku põhimõtte. Näiteks juhtudel, kui tööstussuutlikkus ja tootmisvõimsus on piiratud, saab kriisi seisukohast oluliste kaupade hankimist või varude loomist koordineerida ühiselt ELi tasandil. Niinistõ aruande põhjal esitavad komisjon ja kõrge esindaja **ELi kriisivalmiduse strateegia**, milles visandatakse olemasolevate ja võimalike tulevaste ohtude ühine käsitusviis.

Üha suurenevad hübriidohud nõuavad suuremat kooskõla avaliku ja erasektori vahel. Digiajastul kasvab küberohtude ja küberrünnete kiirus. Terved majandussektorid ja esmatähtsad teenused ⁽²⁰⁾ sõltuvad meie digi-, transpordi- ja kosmosetaristu, energiavõrkude ja tehnoloogilise riistvara kerkisusest. Suurenevate julgeolekuriskide üks hiljutisi näiteid on merealused kaablid. Riske, mis võivad ohustada digitaalse või füüsilise elutähtsa taristu turvalisust, peab Euroopa võtma arvesse kõigis etappides: alates ehitusest ja tehnoloogia valimisest kuni taristu käitamise ja taastevõimeni. Sisejulgeoleku strateegias pannakse paika ELi terviklik reageerimine nii internetis kui ka väljaspool seda levivatele julgeolekuohtudele ning nähakse ette ELi õigusaktide ja poliitika julgeolekulõime.

Üha enam ohustavad Euroopa majandusjulgeolekut muutuv kliima ja ekstreemsed ilmastikunähtused. Seepärast peavad EL ja liikmesriigid parandama oma toimetulekuvõimet ja suurendama valmisolekut; selleks tuleb korrapäraselt ajakohastada kliimariskihinnanguid ja parandada elutähtsa taristu lõimvastupidavust. Võimalusi kaitsta ELi majandust ja ühiskonda kõige rängemate loodusõnnetuste, nagu üleujutuste, põua, maastikupõlengute ja tormide eest, mis seavad ohtu tarneahelaid ja tootmiskohti, pakub ka kliimakerksuse integreerimine linnaplaneerimisse, looduspõhiste lahenduste kasutuselevõtt, looduskrediidi väljaarendamine ja põllumajanduse kohandamine selliselt, et säiliks toidujulgeolek. Selleks esitatakse **Euroopa kliimakohanemise kava**.

Üldisemalt tuleb liikmesriikidel tegelda kasvava veenappusega: selleks tuleb parandada veevarude majandamise tavasid ja taristuid, suurendada veekasutuse tõhusust ja edendada kestlikku veekasutust. ELi tasandil esitab komisjon **Euroopa veemajanduse kriisivalmiduse strateegia**.

3. tegevusvaldkonna juhtalgatused

- Sõlmida ja rakendada kaugeleulatuvad kaubanduslepingud ning puhta kaubanduse ja keskkonnasäästlike investeeringute partnerlused
- Vahemere piirkonna energia ja puhta tehnoloogia koostööalgatus [2025 IV kv]

⁽²⁰⁾ Vt hiljutine Euroopa haiglate ja tervishoiuteenuste osutajate küberturbe tegevuskava, COM(2025) 10 final.

- Kriitiliste toormete ühisostude platvorm [2025 II–III kv]
- Riigihankedirektiivide läbivaatamine [2026]
- Valge raamat Euroopa kaitse tuleviku kohta [2025 I kv]
- ELi kriisivalmiduse strateegia [2025 I kv]
- Sisejulgeoleku strateegia [2025 I kv]
- Esmatähtsate ravimite õigusakt [2025 I kv]
- Euroopa kliimakoahanemise kava [2026]
- Veemajanduse kriisivalmiduse strateegia [2025 II kv]

2. Horisontaalsed konkurentsivõime tugisüsteemid

2.1. Lihtsamaks, kergemaks, kiiremaks: tagada ELi õigusaktide sobivus konkurentsivõime toetamiseks

Regulatiivsest koormusest on saanud üks Euroopa konkurentsivõime pidureid. Hoolimata ELi täiustatud parema õigusloome poliitikast leiab igast kolmest ettevõttest kaks, et see koormus on peamine takistus pikaajaliste investeeringute tegemisel ⁽²¹⁾. Paljud kinnitavad, et keerukad, lahknevad ja aeganõudvad loaandmis- ja haldusmenetlused muudavad Euroopa teiste piirkondadega võrreldes vähem atraktiivseks investeerimiskohaks. Euroopa konkurentsivõime taastamiseks on vaja kärpida bürokraatiat palju jõulisemalt kui varem. Regulatsioon peab olema proportsionaalne, stabiilne, sisemiselt sidus ja tehnoloogianeutraalne.

Kõik ELi, liikmesriikide ja kohalikud institutsioonid peavad tegema suuri jõupingutusi, et koostada lihtsamaid reegleid ja kiirendada haldusmenetlusi. Juurdepääs rahalistele vahenditele ja haldusotsuste saamine peab muutuma ettevõtjate ja kodanike jaoks kiiremaks ja odavamaks. Näiteks kavandatava **tööstuse süsinikuheite kiirema vähendamise õigusaktiga**, mis tugineb taastuvenergia loaandmismenetlustele ja nullnetotööstuse määrule, laiendatakse kiirendatud loaandmismenetlust rohkematele üleminekujärgus olevatele sektoritele (nt energiamahukatele). Üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide ja energiataristu ühishuviprojektide menetlused muudetakse lihtsamaks ja kiiremaks. Mitmeaastase finantsraamistiku ettepanek annab võimaluse muuta juurdepääs ELi rahastamisvahenditele veelgi sujuvamaks ja muuta need rahastamisvahendid kõigis valdkondades lihtsamaks, sest praegu on nad liiga paljude programmide vahel killustunud.

Muutused algavad komisjonist. Selles valdkonnas koordineerib komisjoni tööd kõigi aegade esimene rakendamise ja lihtsustamise volinik, kes juhib ELi õigustiku sõelumist, et selgitada välja, kuidas õigusakte vajaduse korral lihtsustada, konsolideerida ja kodifitseerida. Iga volinik peab kaks korda aastas sidusrühmadega korrapäraseid rakendamisdialooge, et mõista rakendamisega seotud küsimusi, kuulata ära ettevõtjate probleemid ja teha kindlaks, kus on võimalik lihtsustada ja koormust vähendada. ELi õigusnormide stressitestimisse annavad oma panuse ka komisjoni talituste poolt

⁽²¹⁾ Euroopa Investeerimispank, „EIB Investment Survey“, 2023.

sidusrühmadega korraldatavad olukorra kontrollid. Lihtsustamise aluseks peab olema arusaam väärtusahelate tegelikust toimimisest ja õigusraamistik, mis põhineb pigem usaldusel ja stiimulitel kui üksikasjalikul kontrollil. Komisjon esitab oma üldise lähenemisviisi järgmisel kuul.

Komisjoni praegune koosseis võtab ette enneolematult ulatusliku lihtsustamise. Selle eesmärk on saavutada kokkulepitud poliitikaeesmärgid kõige lihtsamal, sihipärasemal, tulemuslikumal ja vähem koormaval viisil. Selleks et tagada eelseisvatel aastatel pidevad ja mõõdetavad jõupingutused, on komisjon püstitanud ambitsioonikad kvantifitseeritud eesmärgid: vähendada kõigi äriühingute aruandluskoormust vähemalt 25 % ja VKEde aruandluskoormust vähemalt 35 %. Aruandluskoormus on osa kogu halduskoormusest. Seega, et muuta meie eesmärk veelgi ambitsioonikamaks, peaksid koormuse 25 % ja 35 % vähendamise eesmärgid tulevikus käima **kogu halduskoormuse kulude** kohta, mitte ainult aruandlusnõuete kohta. Siit tulenebki eesmärk, et komisjoni ametiaja lõpuks peavad korduvkulud vähenema ligikaudu 37,5 miljardi euro võrra ⁽²²⁾. Spetsiaalselt VKEdele suunatud meetmetega püütakse saavutada 35 % eesmärk.

Töö algab järgmisel kuul, mil esitatakse **lihtsustamise koondpakettide sarja esimene pakett**. Esimene koondpakett hõlmab muu hulgas ulatuslikku lihtsustamist kestliku rahanduse aruandluse, kestlikkusalase hoolsuskohustuse ja taksonoomia valdkonnas. Lähtudes kestliku rahanduse raamistiku eesmärgist tuua investeringuid puhtale energiale ülemineku valdkonda, tagab komisjon nõuete ja investorite vajaduste parema kooskõla, proportsionaalsed tähtajad, finantsnäitajad, mis ei peluta investeerimast väiksematesse üleminekujärgus olevatesse äriühingutesse, ning kohustused, mis on proportsionaalsed äriühingu tegevuse ulatusega. Eelkõige püütakse pakettis lahendada aruandekoormuse edasikandumise probleemi, et vältida olukorda, kus tarneahelas tegutsevatest väiksematest ettevõtetest küsitaks tegelikkuses liiga palju aruandeid, ilma et see oleks olnud seadusandja soov.

Et õiguslikud nõuded oleksid proportsionaalsed ettevõtte suurusega, tehakse varsti ettepanek **väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate uue määratluse** kohta. Sellise uue kategooria loomine ettevõtetele, mis on suuremad kui VKEd, kuid väiksemad kui suurettevõtted, laseb tuhandetel ELi ettevõtetel kasutada samalaadset spetsiaalset nende jaoks kohandatud regulatiivset lihtsustust, nagu kehtib VKEdele. Samuti valmistab komisjon ette **süsiniku piirimeetme lihtsustust** väiksemate turuosaliste jaoks.

Selle aasta vältel ja kogu ametiaja jooksul kavatses komisjon jätkata lihtsustamismeetmete esitamist, tuginedes sidusrühmadega peetavale dialoogile. **REACH-määruse läbivaatamise** käigus käsitletakse nii olemasolevat õigustikku kui ka uusi kemikaalialaseid algatusi; sellega saavutatakse tegelik lihtsustamine praktikas ja tagatakse oluliste ohtude asjus kiirem otsustusprotsess ning kestlikkus, konkurentsivõime, turvalisus ja ohutus. Pärast seda, kui ELi ravimiraamistik on kava kohaselt läbi vaadatud, et kiirendada loaandmist ja lihtsustada regulatiivseid protsesse, valmistab komisjon ette lühiajalised rakendusmeetmed, mis võimaldavad vähendada koormust ja teha lihtsustusi **meditsiiniseadmete** valdkonnas. Lisaks esitatakse sel aastal suur lihtsustamispakett eesmärgiga vähendada koormust põllumajandusettevõtetes ja pakkuda põllumajandustootjatele leevendust.

Mõjuhindangutes võetakse kasutusele **uus VKEde ja konkurentsivõime kontroll**, millest saab uute algatuste jaoks tugevam filter, mille abil hinnatakse ka eeldatavat mõju kulude

⁽²²⁾ Kasutades ELi ja riikide tasandil kättesaadavaid andmeid ning võttes arvesse Stoiberi kõrgetasemelise töörühma esitatud hinnangut halduskoormuse kohta, on EUROSTAT esitanud ligikaudse hinnangu, et korduvate (iga-aastaste) halduskulude lähtetase ELis on kuni 150 miljardit eurot.

erinevusele võrreldes rahvusvaheliste konkurentidega. Vajaduse korral pööratakse suuremat tähelepanu kavandatud delegeeritud õigusaktide ja rakendusaktide kulude hindamisele.

Aruandluskoormuse vähendamiseks käib lihtsustamine käsikäes digitaliseerimisega. ELi õigusaktide rakendamisel tuleb ettevõtetele ja ametiasutustele paremini abiks olla: suurendada pakutavat tuge ja suutlikkust ning pakkuda tehnilist abi. Tuleb hõlbustada digivahendite ja tehisarvu kasutamist valitsuse tasandil lihtsustamise abivahendina ning tagada täielik piiriülene koostalitlusvõime avaliku sektori asutuste pakutavate lahenduste vahel, nagu e-arved, e-allkirjad, e-pakkumused ja digitaalne tootepass. Võimaluse korral tuleb aruandlus üle viia standardiseeritud andmetel põhinevatele digitaalsetele vormingutele. Tuginedes ELi e-IDASe raamistikule, saab **Euroopa ettevõtluskukrust** ELis lihtsa ja digitaalse äritegevuse nurgakivi, mis loob ettevõtjatele sujuva keskkonna kõigi haldusasutustega suhtlemiseks.

Et tagada kogu ühtsel turul võrdsed tingimused ning võidelda killustatuse ja ülereguleerimise vastu, ajab komisjon jõuliselt **täieliku ühtlustamise ja täitmise tagamise** joont. Lisaks tööle, mida tehakse isikuandmete kaitse üldmääruse alusel toimuva andmete säilitamise lihtsustamiseks, jätkab komisjon tööd ka selleks, et kõnealust määrust rakendataks ja selle täitmist tagataks ühtlustatumalt.

Et vältida olukorda, kus iga õigusnorm tekitab juurde uusi õigusnorme, peavad kõik ELi institutsioonid tegema koostööd. Pühendumus paremale õigusloomele peab olema kõikide institutsioonide pärisosa kogu õigusloomeprotsessi vältel ja järgida tuleb subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtet. Koostöös Euroopa Parlamendi ja nõukoguga vaadatakse läbi institutsioonidevaheline kokkulepe, tagamaks, et õigusloomeprotsessi algusest lõpuni jääks fookusesse lihtsustamiskohustus ja rakendamine.

2.2. Euroopa ühtse turu maksimaalne ärakasutamine

Maailmas, kus valitsevad hiiud, on ühtne turg maailmajao mõõtnes tegutsemiseks määrava tähtsusega. Juba 30 aastat on ühtne turg olnud Euroopas järeleproovitud konkurentsimeetooria⁽²³⁾. Täna on see koduturuks 23 miljonile ettevõttele, kes pakuvad kaupu ja teenuseid peaaegu 450 miljonile eurooplasele. See pakub ettevõtetele selliseid hüvesid nagu vaba liikumine ja prognoositavad äritingimused, mille aluseks on õigusriigi põhimõtte järgimise tagatised. Tarbijatele aga saab osaks lai valik ja kõrgetasemeline kaitse. Ühtne turg ei ole aga veel kaugeltki valmis. Ehkki tõkkeid, mis ei lase kaupadel, teenustel, kapitalil ja inimestel vabalt liikuda, on korduvalt püütud kõrvaldada, on mõned sellised tõkked visad kaduma ning pidevalt ilmub uusi takistusi ja killustumisallikaid.

2025. aasta ühtse turu ja konkurentsivõime aruandest nähtub, mida tegevusetus meile maksma läheb: viimastel aastatel on turgude integreerumine kaotanud oma hoo. 2023. aastal vähenes liikmesriikidevahelise kaubanduse osakaal ELi SKPst nii kaupade (23,8 %) kui ka teenuste osas (7,6 %) (²⁴). Ühtsel turul on piiriülese teenuskaubanduse maht väiksem kui üks kolmandik kaupadega toimuvast kaubandusest ja erinevalt kaubavahetusest ei ületa see oma mahult teenuskaubandust kolmandate riikidega. Letta aruandes on kaardistatud püsivad tõkked ja toodud esile eelised, mida pakuks

(²³) Mario Monti, „A new strategy for the single market at the service of Europe's economy and society“, aruanne Euroopa Komisjoni presidendile, 9. mai 2010.

(²⁴) Euroopa Komisjon (2025), ühtse turu ja konkurentsivõime aruanne.

elektroonilise side, energiasüsteemide ja finantsturgude kiirem lõimimine ning ühtse kaitseturu loomine.

Allesjäänud tõkete kõrvaldamine ja ühtse turu laiendamine aitab suurendada konkurentsivõimet kõigis selle mõõtmetes, võimaldades luua suuremaid turge, alandada energiahindu ja parandada juurdepääsu ⁽²⁵⁾. Ühtse turu toimimist aitab kõigis tööstusharudes parandada horisontaalne ühtse turu strateegia, millega moderniseeritakse juhtimisraamistik, kõrvaldatakse ELi-sisesed tõkked ja hoitakse ära uute tõkete teke, soodustatakse koostööd liikmesriikidega ja pannakse ette uus rakendamise käsitlusviis. Tugevam ühtse turu normide täitmise tagamise rakkerühm tagab õigusnormide ülevõtmise nii, et ei tekitataks tarbetut koormust, ning ELi õigusaktide üldise rakendamise ja täitmise tagamise. Ühtse turu süvendamise ja lihtsustamise huvides võetakse täiendavaid ühtlustamismeetmeid, et vähendada allesjäänud õiguslikku killustatust. Kandidaatriikide varajane ja järkjärguline lõimimine ühtse turu osadesse võimaldab ettevõtetel lõimuda Euroopa väärtusahelatesse, mis hõlbustab lähenemisprotsessi ning suurendab investeringuid, kaubandust ja konkurentsivõimet.

Ajakohastatud ühtekuuluvuspoliitika on äärmiselt oluline majanduskasvu tugevdamiseks, ebavõrdsuse vähendamiseks ja konkurentsivõime edendamiseks ühtsel turul ning samal ajal piirkondade ja kogukondade toetamiseks nende pikaajalises arengus ja õiglasel üleminekus.

Lisaks kasutab komisjon võimalust, et muuta standardite kehtestamise protsesse kiiremaks ja kättesaadavamaks, eelkõige VKEdes ja idufirmade jaoks. Praegune Euroopa standardimissüsteem ei reageeri kujunemisjärgus tehnoloogiate kiirematele innovatsioonitsüklitele. Süstemaatiline osalemine üleilmsetes standardimisprotsessides on väga tähtis selleks, et saavutada tulemusi, mis oleksid kooskõlas ELi huvidega, aidata tööstusel säilitada konkurentsipositsiooni olulisematel tehnoloogiaturgudel, nagu 5G- ja 6G-side, tehisaru, taastuenergiatehnoloogia, elektrisõidukite laadimistaristu, juurdepääsetavus ja esemevõrk. Tuleb otsida alternatiivseid võimalusi, et anda ettevõtjatele õiguskindlus ELi reeglite järgimise asjus olukordades, kus harmoneeritud standardeid ei ole olemas, need pole kättesaadavad või kui on kiireloomuline vajadus.

2.3. Konkurentsivõime rahastamine ning hoiuste ja investeringute liit

Et täita juba kokku lepitud eesmärged, seisab EL silmitsi hiiglasliku rahastamisvajadusega. Innovatsioon, üleminek puhtale energiale ning digitehnoloogia ja tehnoloogia levik eri majandussektorites toovad kaasa väga suured kapitalikulud, sealhulgas kulud selleks, et ühiseid hüvesid, nagu taristut, vajaliku mastaapsusega üle kogu Euroopa laiendada. Liikmesriigid on võtnud kohustuse saavutada kvantifitseeritud eesmärgid taastuenergia alal, suurendada teadus- ja arendustegevuse kulutusi 3 %-ni SKPst, tõsta kaitsekulutused vähemalt 2 %-ni SKPst (NATO liikmete puhul) ning ajakohastada ELi digitaristut. Draghi aruandes hinnatakse, et 2030. aastaks on Euroopa lisainvesteringute vajadus kokku 750–800 miljardit eurot aastas, mis tähendab, et ELi investeringute suhe SKPsse peab suurenema ligikaudu 5 protsendipunkti võrra ELi SKPst aastas ja jõudma tasemele, mida viimati nähti 1960ndatel ja 1970ndatel. Et hoogustada

⁽²⁵⁾ IMFi hinnangul võib allesjäänud tõkkeid, mis piiravad ELi-sisest kaubandust, väärtuseliselt võrrelda ligikaudu 45 % maksuga töötlevas tööstuses ja 110 % maksuga teenindussektoris. „Hinnanguliste sektoripõhiste tõkete vähendamine ELi-siseses kaubanduses tasemeni, mis on võrreldav USA osariikide vahel valitsevaga, võiks suurendada tootlikkust potentsiaalselt 6,7 %.“ IMF, „Europe’s Declining Productivity Growth: Diagnoses and Remedies - Regional Economic Outlook“, november 2024.

tootlikkuse kasvu ning saavutada ELi eesmärgid innovatsiooni, kliimaneutraalsuse ja kaitse alal, on piisavate avaliku ja erasektori investeeringute tagamine otsustav.

Niisugused mastaapsed jõupingutused nõuavad, et EL ja selle liikmesriigid õpiksid palju paremini kaasama erainvesteeringuid, sealhulgas institutsionaalsete investorite omi, ning kasutama avaliku sektori vahendeid eesmärgikeskselt ja täpsemini suunatult. Kuigi paljud ettevõtted vajavad edu saavutamiseks riskikapitali ja omakapitaliinvesteeringuid, loodab EL liigselt pangalaenude kaudu rahastamisele ⁽²⁶⁾.

ELi kodumajapidamiste säästude määr oli 2022. aastal 65 % suurem kui USAs ⁽²⁷⁾. Ometigi ei suuna ELi finantssektor neid tõhusalt tootlikesse investeeringutesse ega eralda piisavalt kapitali ELi majanduse innovatsiooniks. Selle tulemusena ei saa kodanikud oma säästudest piisavalt tulu ja igal aastal investeerivad eurooplased 300 miljardit eurot sääste ELi-välistele turgudele.

EL peab lõimima oma kapitaliturud, et need oleksid sügavamad ja likviidsemad – see on vajalik samm erasektori vahendite mobiliseerimiseks ja nende suunamiseks tulevikku orienteeritud kasvusektoritesse. Samuti on vaja erainvestorites õhutada suuremat riskivalmidust, kasutades tugipunktina avaliku sektori raha.

Pikaajalistest kõhklustest on vaja üle saada: 2025. aastal esitab komisjon **hoiuste ja investeeringute liidu strateegia**, millele järgneb rida konkreetseid ettepanekuid, mis võimaldavad ELi kodanikel jõukust luua ja kaasata kapitali Euroopa projektidesse. Selleks on vaja edendada ELi tasandil odavaid säästu- ja investeerimistooteid ja samal ajal julgustada jaeinvestoreid neid kasutama. Samuti uurib komisjon võimalusi, mida pakuvad era- ja tööandjapensionid, et aidata ELi kodanikel kavandada pensionile jäämist ja suunata oma säästud majandusse. Samal ajal astub komisjon samme, et kõrvaldada tõkked finantsturutaristu turupõhise konsolideerimise teelt.

Peale selle esitab komisjon meetmed ELi väärtpaperistamisturu edendamiseks, et luua pankadele täiendavat rahastamissuutlikkust (mis peaks soodustama eelkõige laenude andmist ettevõtetele ja VKEdele), ning meetmed, mis võimaldavad palju ühtsemat järelevalvet; ta jätkab kogu ELis reforme ja ühtlustamistööd maksejõuetusraamistike alal, sest need on endiselt väga killustunud, sealhulgas käsitleb ta nõuete rahuldamise järke ja maksejõuetuse käivitajaid ning finantstagatiste ja arveldamise reegleid; samuti kõrvaldab ta maksutõkked piiriülestelt investeeringutelt.

Parem majanduslik koordineerimine

Lisaks avaliku sektori otseinvesteeringutele on avaliku sektori toetust vaja ka selleks, et vähendada riske ja kaasata vajalikus matus erainvesteeringuid. Arvestades liikmesriikide eelarvete suurust (ligikaudu 50 % ELi SKPst), sõltub ELi suutlikkus rahastada strateegilisi avaliku sektori investeeringuid, sealhulgas Euroopa avalikke hüvesid, sellest, kuidas riiklikku makromajandus- ja eelarvepoliitikat selle eesmärgi huvides prioriseeritakse ja koordineeritakse.

ELi läbivaadatud majandusjuhtimisraamistik toetab seda eesmärki, tugevdades kestliku eelarvepoliitika ja majanduskasvu soodustava poliitika integreerimist järkjärgulisemate kohandamiskavade abil, mis võimaldavad eelmise õigusraamistikuga

⁽²⁶⁾ ELi ettevõtted sõltuvad palju vähem turupõhistest rahastamisallikatest: vähem kui 30 % nende rahastusest tuleb kaubeldavast omakapitalist ja laenudest, samas kui USA ettevõtete puhul on see näitaja ligi 70 %. Vt IMF, 2023, „IMF Background Note on CMU for Eurogroup“, 15. juuni 2023.

⁽²⁷⁾ [2024. aasta sügisene majandusprognos: järkjärguline taastumine keerukas keskkonnas](#), november 2024.

võrreldes rohkem eelarvepoliitilist manööverdamisruumi prioriteetseteks reformideks ja investeeringuteks ⁽²⁸⁾. Esimese hindamise käigus, mis toimus uue raamistiku alusel, pikendati viies liikmesriigis kohanemisperiood neljalt aastalt seitsmele, tuginedes reale reformi- ja investeerimiskohustustele. Edaspidi peaks võla jätkusuutlikkuse tugevdamine eelarve järkjärgulise konsolideerimise kaudu käima üha enam käsikäes avaliku sektori investeeringute ning suurema riikliku isevastutuse ja parema täitmise tagamisega.

Uue fookusega ELi eelarve

Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi (STEP) määrusega on EL hakanud suunama vahendeid 11 erinevast rahastamisprogrammist ümber tööstusprojektidele kolme elutähtsa tehnoloogia alal: digitehnoloogiad ja süvatehnoloogia innovatsioon, puhas ja ressursitõhus tehnoloogia ning biotehnoloogia. Tänu ühtse STEPi portaalile on projektiarendajate, korraldusasutuste ja investorite juurdepääs ELi rahastusele lihtsam ja hõlpsam. Senine kogemus STEPiga näitab lisaväärtust, mida annab ELi eelarvetoetuse fookustamine ühiste selgete konkurentsivõime prioriteetide järgi.

Järgmine mitmeaastane finantsraamistik annab võimaluse minna kaugemale ning mõelda uuesti läbi ELi eelarve struktuur ja eraldised, millega toetada konkurentsivõime prioriteete. ELi eelarvekulutused on praegu killustatud liiga paljude programmide vahel; sageli on nende koordineeritud strateegiline kursihoidmine piiratud ja toetusesaajate jaoks on need väga keerukad. ELi konkurentsivõimele keskendumine nõuab rida ühiselt kokku lepitud rahastamisprioriteete ELi avalike hüvede vormis ja mitut riiki hõlmavaid investeerimisprojekte, mis määratakse kindlaks tugevdatud poliitilise juhtmehhanismi kaudu (vt punkt 2.5). Järgmises mitmeaastases finantsraamistikus peaks uus **Euroopa konkurentsivõime fond** täitma neid vajadusi integreeritumalt. Fond loob investeerimissuutlikkuse, millega toetatakse strateegilist tehnoloogiat ja tootmist (tehisarust kosmoseni, puhtast tehnoloogiast biotehnoloogiani jne), mis on Euroopa konkurentsivõime, sealhulgas teadusuuringute ja innovatsiooni ning üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide jaoks määrava tähtsusega. See aitab võimendada erainvesteeringuid ja vähendada nendega seotud riske.

Avaliku sektori poolsest rahastusest ei piisa: samas mastaabis tuleb kasutada ka erakapitali. Täielikult tuleb ära kasutada EIP grupi pakutavad võimalused, et kaasata erainvesteeringuid ja ületada Euroopa investeerimispuudujääk kõigis prioriteetsetes valdkondades alates süsinikuheite vähendamisest kuni kaitseni. Avaliku sektori investeeringuid võib aidata võimendada ka Euroopa tugipankade võrgustik, samuti muud rahvusvahelised finantsasutused. Finantsinstrumentide ja eelarveliste tagatiste riskide vähendamine on osutunud võimsaks vahendiks, mille keskmine kordistusefekt on seni olnud üle 15. Tuginedes InvestEU edukale rakendamisele – selle raames on juba kaasatud 218 miljardit eurot investeeringuid ⁽²⁹⁾, millest 65 % pärineb eraallikatest – tehakse ettepanek kasutada laiemalt ELi rahastatavate kavade riskivähendust, et toetada olulisemates majandussektorites suurema riskiga ja rohkem kasvule suunatud investeeringuid. Samuti tuleks kaasata rohkem EIP grupi omavahendeid. Koos ELi vahenditega peaks see võimaldama suurendada tagatiste, laenude, segarahastamisvahendite ja muud liiki finantsinstrumentide (sealhulgas omakapitali) kasutamist ELi eelarvest toetatavates poliitiliselt prioriteetsetes valdkondades. See tähendab ühtlasi, et tuleb laiendada olemasolevate rahastamisprogrammide ulatust, alustades programmist „InvestEU“, ja muuta EIP grupi ja teiste partnerite volitused

⁽²⁸⁾ EKP blogi, „Mind the gap: Europe’s strategic investment needs and how to support them“, 2024.

⁽²⁹⁾ InvestEU pakub laiapõhjalist investeerimistoetust nelja haru kaudu: kestlik taristu; teadus, innovatsioon ja digitaliseerimine; VKEd; sotsiaalvaldkonna investeeringud ja oskused.

laiemaks, lihtsamaks, kiiremaks ja paindlikumaks. Selliste vahendite avatud ülesehitus annab võimaluse tihedamaks koostööks ja koostoimeks riiklike tugipankadega ja nende vahel.

2.4. Oskuste ja kvaliteetsete töökohtade edendamine ja samal ajal sotsiaalse õigluse tagamine

Euroopa konkurentsivõime alus on inimesed. EL on koduks nii mõnelegi maailma parimale teadlasele ning siin toimub vilgas loome- ja kultuurielu. Siin on suur hulk kvalifitseeritud töötajaid, tugevad haridus- ja koolitussüsteemid, kaasavad tööturud, diskrimineerimisvastased seadused ja tugev heaoluriik. Ent Euroopa tööturul on toimumas kardinaalsed muutused. Kuigi 2023. aastal suurenes tööhõive ELis 216,5 miljoni inimeseni, mille tulemusena saavutas tööhõive määr uue rekordi – 75,3 % – ja töötuse määr oli enneolematult madal (6,1 %), ei ole oskuste nappus ja tööjõupuudus kuhugi kadunud. Näiteks on ELis peaaegu neli viiest väikesest ja keskmise suurusega ettevõttest vastanud, et neil on olnud raskusi õigete oskustega töötajate leidmisel ⁽³⁰⁾.

Konkurentsivõimelise Euroopa kujundamisel on keskse tähtsusega tulemuslik sotsiaalpoliitika, mis rajaneb Euroopa sotsiaalõiguste sambal. Konkurentsivõimelisem ja suure tootlikkusega majandus tagab, et meie sotsiaalne mudel on pikas perspektiivis rahaliselt jätkusuutlik ja et kodanikud näevad selgeid teid, kuidas majanduslikku edu saavutada. Konkurentsivõime paranemisse peab oma panuse saama anda iga eurooplane ja igal eurooplasel peab olema võimalik selle hüvedest osa saada.

Et tagada oskuste ja tööturu nõudmiste omavaheline kokkusobivus, esitab komisjon algatuse oskuste liidu loomise kohta, milles keskendutakse investeringutele, täiskasvanuõppele ja elukestvale õppele, tulevikukindlate oskuste loomisele, oskuste säilitamisele, õiglasele liikuvusele, kvalifitseeritud rändajate ligimeelitamisele kolmandatest riikidest ja nende lõimimisele ning mitmesuguse väljaõppe tunnustamisele, mis võimaldaks inimestel töötada kõikjal liidus. Et võimaldada üleminekut ühelt töö- või ametikohalt teisele, on esmavajalik Euroopa olemasoleva tööjõu täiend- ja ümberõpe. Oskuste liidu alla kuulub teadus-, tehnoloogia-, inseneeria- ja matemaatikahariduse strateegiline kava, kooliharidusele keskenduv põhioskuste tegevuskava ja Euroopa kutsehariduse ja -õppe strateegia ning sellega tugevdatakse Euroopa ülikoolide liite. Ühtlasi nõuab oskuste ja ametialade vastavus tööturu vajadustele tugevat dialoogi sotsiaalpartneritega, hõlpsamat oskuste tunnustamist ja valideerimist ning tõendusmaterjali kogumist praeguste ja tulevaste oskuste ja tööturu suundumuste kohta. Selle valdkonna töö hulka kuulub oskuste ülekantavuse algatus, mille eesmärk on muuta omandatud oskuste tunnustamine liikuvuse korral lihtsamaks. Lisaks sellele peab Euroopa olema ligipääsetavam ja atraktiivsem sihtkoht kolmandate riikide kvalifitseeritud kutsetöötajatele, kelle pärast me konkureerime muu maailmaga. Selles võime tugineda olemasolevatele talendipartnerlustele partnerriikidega ja tulevasele ELi talendireservile.

Kuna Euroopa seisab silmitsi tööealise elanikkonna vähenemisega, on vaja suurendada ka tööturul osalemist ⁽³¹⁾. On palju tegureid, mis piiravad naiste, noorte ja majanduslikult aktiivseks jääda soovivate eakamate kodanike juurdepääsu tööturule. Tööturule on raske pääseda ka madala kvalifikatsiooniga või puuetega inimestel ja muudel

⁽³⁰⁾ Eurobaromeeter, „Euroopa oskusteaasta (2023): oskuste nappus, töölevärbamise ja töötajate hoidmise strateegiad väikestes ja keskmise suurusega ettevõtetes“.

⁽³¹⁾ Vt Euroopa Komisjon, „Demograafilised muutused Euroopas: poliitikavahendid“ (COM(2023) 577 final).

alaesindatud rühmadel. Suurem osalemine tööturul ja suurem tootlikkus sõltub suuresti õiglastest töötingimustest, inimväärsest palgast, töö- ja eraelu tasakaalust ning taskukohase ja kvaliteetse lastehoiu ja pikaajalise hoolduse kättesaadavusest. Et võtta ette need ja muud tööturul osalemist mõjutavad asjaolud, kavatseb komisjon koostöös sotsiaalpartneritega esitada kvaliteetsete töökohtade tegevuskava. Peale selle esitab komisjon taskukohaste eluasemete kava.

Töömaailm on muutustes ja sedamööda, kuidas arenevad välja uued kiirekasvulised majandussektorid, vajavad töötajad paindlikke kohanemisteid, et säilitada oma töökoht või leida uus, ja samas olla ülemineku käigus turvavõrguga kaitstud. Euroopa poolaasta üks raskuskese on julgustada liikmesriike sotsiaalkaitstesüsteeme moderniseerima, et tagada kõigile töötajatele juurdepääs piisavale, tõhusale ja tulemuslikule kaitsele. Pensionireformid peaksid käima käsikäes algatustega, millega edendatakse pikemat tööelu, toetatakse aktiivsena ja tervena vananemist ning luuakse kaasavamad tööturud.

2.5. Jõudude ühendamine maksimaalse mõju saavutamiseks: konkurentsivõime koordineerimise töövahend

Kui liikmesriikide ja ELi poliitikat ei suudeta tõhusamalt koordineerida, ei saavuta EL oma eesmärgi. Euroopa ei suuda saavutada kõike, mida ühise tegutsemisega võiks saavutada, sest tema tööstus- ja teaduspoliitika on killustunud ELi ja liikmesriikide vahel ning paljude omavahel kooskõlastamata eesmärkide vahel. Ühtsel turul rakendab iga liikmesriik oma tööstus- ja toetuspoliitikat, et suurendada oma riigi konkurentsivõimet, samas kui teistes liikmesriikides toimuvale pööratakse vähe tähelepanu või tegutsetakse suisa teiste kahjuks. See vähendab nende poliitikate ja ressursside tulemuslikkust ja piirab üleliidulisest perspektiivist saadavat kasu ⁽³²⁾.

Komisjon teeb ettepaneku uue konkurentsivõime koordineerimise töövahendi kohta, et töötada koos liikmesriikidega ühiste konkurentsivõime prioriteetide kallal, mis puudutavad väljavalitud olulisemaid valdkondi ja strateegiliseks või üleeuroopalist huvi pakkuvaks tunnistatud projekte. Euroopa poolaastas ja taasterahastus „NextGenerationEU“ on võetud kasutusele edukas loogika: ühendada reformid investeeringutega, et rakendada ELi prioriteete riiklikul tasandil. Seda lähenemisviisi tuleks täiendada koordineeritud piiriülese ja üleliidulise tegevusega.

Konkurentsivõime koordineerimise töövahendi eesmärk on viia tööstus- ja teaduspoliitika ning investeeringud ELi ja liikmesriikide tasandil omavahel kooskõlla. See aitab ellu viia olulisi uusi algatusi ja/või piiriüleseid projekte, mis annavad Euroopa lisaväärtust struktuurse majanduspöörde, tootlikkuse, pikaajalise majanduskasvu ja kvaliteetsete töökohtade näol ning toovad kasu ühtsele turule. Tihedas koostöös liikmesriikide ja teiste olulisemate sidusrühmadega selgitatakse välja meetmed, mis on konkreetsetes sektoris seotud ühiste konkurentsivõime prioriteetidega, vajalikud reformid ja investeeringud ning konkreetset projektid, mis nõuavad piiriülest koordineerimist. Koordineerimisvahend toimib koos ladusamaks muudetud Euroopa poolaastaga ning tähelepanu keskmes on riikliku tasandi reformid ja investeeringud, mille fookuses on konkurentsivõime. Mõlemad moodustavad osa sidusast ja lihtsast juhtmehhanismist, mille

⁽³²⁾ IMFi töödokument 24/249 „Industrial Policy in Europe: A Single Market Perspective“, koostanud Andrew Hodge, Roberto Piazza, Fuad Hasanov, Xun Li, Maryam Vaziri, Atticus Weller, Yu Ching Wong, detsember 2024.

alusel tehakse ELi ja liikmesriikide tasandil investeerimis- ja reformiotsuseid. See uus juhtmehhanism seob ELi prioriteetidid ELi eelarvega, sest selleks, et investeeringute liit saaks sündida, on vaja viia liidu ning avaliku ja erasektori kulutused kooskõlla ELi konkurentsivõime prioriteetidega.

Algfaasis teeb komisjon ettepaneku koordineerida katseprojektina ELi ja liikmesriikide poliitikat mõnes valitud valdkonnas, mis pakub ELi konkurentsivõimele selget lisaväärtust. Nendeks valdkondadeks võiks olla energia- ja transporditaristu (nt elektrivõrgud ja salvestusvõimsus ning kestlikud kütused ja laadimine), digitaristu ja tehisintellekti vertikaalsed kasutusmallid, biotehnoloogia, aga ka muud olulisemad tootmisvõimsused (nt esmatahtsate ravimite tootmiseks).

Arvestades investeerimisvajaduste suurust, peab selliste katseprojektide rakendamiseks antav riiklik rahastus võimendama maksimaalselt erakapitali. Tihedas koostöös liikmesriikidega jälgib komisjon tulemusliku ühtlustamise poole tehtavaid edusamme. Nende kogemuste põhjal töötab komisjon koos liikmesriikidega investeeringute jaoks välja juhtmehhanismi. Komisjon kavatseb teha koostööd metoodika väljatöötamiseks, et selgitada välja ja määrata kindlaks muud strateegilised taristuvõrgud, sektorid või tegevused, mis sobivad investeerimiseks ja poliitika koordineerimiseks konkurentsivõime koordineerimise töövahendi raames, võttes arvesse nende innovatsiooni, süsinikuheite vähendamise ja majandusjulgeoleku potentsiaali ⁽³³⁾.

Praeguse mitmeaastase finantsraamistiku alusel võiksid kooskõlastatud investeeringute rakendamise rahalised stiimulid tugineda edukatele kogemustele STEPiga, mille raames on juba üle 6 miljardi euro suunatud ümber liikmesriikide ja piirkondade ühtekuuluvuspoliitika fondidest, et toetada strateegilisi eesmärke, ning 8,7 miljardit eurot on suunatud ümber viie programmi vahel, mida haldab otse komisjon. Lisaks ühtekuuluvuspoliitika fondide täiendavale ümberplaneerimisele võiksid rahalised stiimulid tegevuskavade rakendamiseks tulla InvestEU tugevdatud tagatiste põhjal ka EIP grupilt, riiklikelt tugipankadelt ja muudelt rakenduspartneritelt. See tähendaks liikmesriikidele taasterahastus „NextGenerationEU“ ette nähtud vahendite ümberplaneerimist nende riiklikesse InvestEU osadesse ja sihitud muudatusi InvestEU reeglites, et suurendada selle riskivõtmisvõimet.

Järgmises mitmeaastases finantsraamistikus toetab konkurentsivõime koordineerimise töövahendi rakendamist uus konkurentsivõime fond. Fond on mõeldud lahendama probleemi, et meie kulutused on jaotatud liiga paljude omavahel kattuvate programmide vahel, millest mitmed rahastavad samu asju, kuid nende nõuded on erinevad ja see muudab rahastuse kombineerimise keeruliseks. Terviklik ülesehitus võimaldab fondil toetada Euroopa projekte kogu investeerimisteenuskonna vältel alates teadusuuringutest läbi laiendamise kuni tööstusliku kasutuselevõtu ja tootmiseni. Fond suudab paindlikult kaasata kogu meie finantsinstrumentide valiku: toetused, laenud, omakapitali ja hanked. Et tagada sidusus ja võimalikult suur mõjus, võiks rahastusega,

⁽³³⁾ Draghi aruanne (lk 41) pakub kasulikku lähtepunkti, mis on küll paratamatult visandlik ja mitte ammendav: selles on eristatud nelja üldjoonelisemat juhtumit, kus vastavad poliitika töövahendid oleksid erinevad: i) tööstusharud, kus Euroopa on liiga suures kuluhälvemuses, et olla konkurendina tõsiselt võetav, ja kus mitmekesistamine on sõltuvuse piiramise võti; ii) tööstusharud, kus ELi huvi keskmes ei ole mitte tehnoloogia päritolu, vaid see, et tootmine (ja sellega seotud tööhõive) asuks Euroopas; iii) tööstusharud, kus Euroopa ettevõtted peavad säilitama asjakohast oskusteavet ja tootmisvõimsust, mis võimaldaks geopolitiiliste pingete korral tootmist suurendada, ning iv) tööstusharud, mis on alles lapsekingades ja kus ELil on innovatiivsuse eelis ning kus tulevikus on suur kasvupotentsiaal.

mis on seotud tulevaste riiklike kavadega, kus omavahel on ühendatud olulisemad reformid ja investeeringud, pakkuda rahalisi stiimuleid ja toetust koordineerimisvahendi kaudu kindlaks määratud meetmetele.

Juhtalgatuste tugisüsteemid

Koondõigusakt, mis käsitleb lihtsustamist ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate määratlust [26.2.2025]

- Euroopa ettevõtluskukkur [2025]
- Ühtse turu strateegia [2025 II kv]
- Standardimismääruse läbivaatamine [2026]
- Hoiuste ja investeeringute liit [2025 I kv]
- Järgmine mitmeaastane finantsraamistik, sealhulgas konkurentsivõime fond ja konkurentsivõime koordineerimise töövahend [2025]
- Oskuste liit [2025 I kv]
- Kvaliteetsete töökohtade tegevuskava [2025 IV kv]
- Oskuste ülekantavuse algatus [2026]

3. Kokkuvõte

Euroopa konkurentsivõime uuendamine peab olema eelseisvate aastate juhtmõtteks.

Euroopal on olemas kõik vajalik, et olla homses maailmamajanduses konkurentsivõimeline, aga selleks on vaja ruttu käiku vahetada. Euroopa peab kasutama oma tugevaid külgi ja leidma kiirelt oma tee, kuidas tootlikkust innovatsioonipõhiselt kasvatada, et liikuda kliimaneutraalse tuleviku poole. Konkurentsivõime kompass juhib meid sellise ELi poole, kus novaatorid saavad tooteid kiiresti turule tuua ja kus tänu integreeritud ja tõhusale üleliidulisele erakapitaliturule on ettevõtetel lihtne juurdepääs rahastusele. See juhib meid ELi poole, kus idufirma võib äritegevust – olgu siis tegemist kaupade või teenustega – alustada ja laiendada ükskõik millises ühtse turu osas. Kus maailma süvatehnoloogiasektori tipptegijate hulgas on omajagu Euroopa firmasid ning kus tootmissektorid ja põllumajandustootjad ühendavad konkurentsivõime edukalt üleminekuga vähese süsinikuheitega kestlikule tootmisele. Kus töötajad saavad kvaliteetsetel töökohtadel õide puhkeda ja võivad loota kindlatele sotsiaalkaitse- ja turvavõrkudele. Kus tänu ühele maailma suurimale ülemandrilisele turule ja võrgutaristule on kõigil tarbijatel vajaduse korral igal ajal ja igal pool juurdepääs taskukohasele puhtale energiale ja puhastele toodetele. Kus EL ja liikmesriigid kasutavad oma kollektiivset kaalu, et tegutseda üheskoos ja vähendada liigset sõltuvust.

Kompassis pakutakse välja uus konkurentsivõime käsitusviis, milles on ühise visiooni põhjal omavahel ühendatud tööstuspoliitika, investeeringud ja reformid. Kõik komponendid tugevdavad üksteist. Reformid ühtse turu süvendamiseks on vajalikud selleks, et tööstuspoliitika ja investeeringud saavutaksid oma täieliku mõju, laiendaksid

turgu, hõlbustaksid ettevõtete laienemist ning säilitaksid ettevõtete ja töötajate hüvanguks eluterve konkurentsiturve. Seda käsitusviisi toetavad ulatuslik lihtsustamine ja uus juhtimisraamistik, mis võimaldab koordineerida tegevust nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil.

Konkurentsivõime ei ole üksnes ELi tasandi asi. Selle väljakutse peavad vastu võtma nii ELi institutsioonid, riikide valitsused, piirkondlikud ametiasutused kui ka ettevõtted; neil tuleb töötada üheskoos selle **ühise ürituse** nimel ning viia oma pühendumus ja koostöö täiesti uuele tasemele. Konkurentsivõime koordineerimise töövahend on strateegiliste prioriteetide saavutamiseks üks olulisemaid vahendeid. Selle tegevuskava elluviimisel konsulteerib komisjon tihedalt ja korrapäraselt sidusrühmadega, et teha kindlaks prioriteetsed probleemvaldkonnad ja leida lahendusi äritingimuste lihtsustamiseks. Selle aluseks on ka edaspidi sotsiaaldialoog.

Kompass raamistab komisjoni tööd kogu selle ametiaja jooksul. Konkurentsivõime ei suurene üleöö. Mõned kompassi meetmed esitatakse küll kiiresti ja need võivad kiiresti anda käegakatsutavaid tulemusi. Paljud teised aga annavad tulemusi alles keskpikas perspektiivis ja vajavad stabiilset kurssi. Konkurentsivõime kompassi edusamme jälgitakse igal aastal ja nende kohta antakse aru iga-aastases ühtse turu ja konkurentsivõime aruandes.

Võimaluste aken on ahtake. EL peab tegema valiku, kas tegutseda ühes rütmis tuleviku nimel, mis toob kestliku jõukuse kõigile, või leppida lahkkelide ja majandusliku allakäiguga.

Komisjon kutsub Euroopa Parlamenti, nõukogu, Euroopa Ülemkogu ja sotsiaalpartnereid kiitma konkurentsivõime kompassi heaks ja aitama aktiivselt kaasa selles sisalduvate algatuste elluviimisele.